

АДОЛАТ ИСТАЁТГАН ШАХТЁРЛАР

«...Сизга шикоят ёзишимизнинг сабаби биз, яъни бир гуруҳ шахтёрлар ноҳақ ишдан бўшатилдик. Бизни на жамоамиз, на раҳбарият, на суд ҳимоя қилди. Беш йилдирки ишсиз юрибмиз. Адолат қидириб қирмаган ташкилотимиз қолмади».

4-бет

ТУЗОҚ

«— Ўғлим, сен ҳақингда қисқа гапираман. Лекин гапларимдан кўркма. Хулосани ўзинг чиқар. Сени кўларга кўтараётган бу қувончинини кетида хавф ҳам бор. Сен бу кунингни ҳеч қачон унутмайсан. Бугун сен хоҳламаган ишлар ҳам бўлади».

6-бет

ДУНЁ УРУШ АРАФАСИДА... ЭДИ

1962 йилнинг июл ойида Москвага Раул Кастро бошчилигидаги Куба делегацияси ташриф буюриб, СССРнинг ҳарбий раҳбарияти билан «озодлик ороли»га ҳарбий ёрдам бериш масаласи бўйича музокара олиб борди. Мулоқотлар анча давом этди ва 3 ҳамда 8 июл кунлари унда Никита Хрущёв шахсан қатнашди.

7-бет

МЕҲНАТ ИНСОННИ УЛУҒЛАЙДИ

Ҳар касбнинг ўз машаққати, ўзига яраша таъвиши бор. Мухими касбга садоқат, қилинаётган ишга бўлган меҳр, яна сабру қаноат. Меҳнатдан улғулик топишни истасанг шу. Бўлмаса на бировга нафинг тегади, на косанг оқаради.

8-бет

Mustaqillik huquq demakdir

#32

(347)

YURIDIK GAZETA

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqra boshlagan.

WWW.HUQUQ.UZ. E-mail: Info@huquq.uz

REPUBLIKA BOSH PROKURATURASIDA

ЖУРНАЛИСТЛАР УЧУН БРИФИНГ

Душанба кўни Республика Бош прокуратурасида 30 июл кўни пойтахтимизда содир этилган террорчилик ҳаракатлари бўйича хорижий ва мамлакатимиз оммавий ахборот воситалари ходимлари учун брифинг бўлиб ўтди. Унда Республика Бош прокурори Р.Қодиоров ҳамда Ташки ишлар вазирининг биринчи ўринбосари В.Норов иштирок этди. Бош прокурор Рашитжон Қодиоров 30 июл кўни Тошкент шаҳрида рўй берган террорчилик ҳаракатлари юзасидан олиб борилаётган ишлар тўғрисида ахборот берди.

Шу йилнинг 30 июл кўни Тошкент шаҳрида террорчилик ҳаракатлари содир этилди. Уч нафар террорчи томонидан ўзларини портлатиш йўли билан АҚШ ва Исроил давлатларининг элчихоналари ёнида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси биносининг кириш йўлида террористик актлар амалга оширилди.

Тахминан соат 16 дан 42 дақиқа ўтганда Тошкент шаҳрининг Абдулла Қаҳҳор кўчасида жойлашган Исроил давлатининг элчихонаси қабулхонаси ёнида 30-35 ёшлардаги шахси номаълум эркак томонидан портлатиш қурилмаси ишга солинган. Портлаш натижасида элчихона биносини қўриқлаб турган Миллий ҳавфсизлик хизмати ходими, 1979 йилда туғилган Вячеслав Макаров ва элчихонанинг тунги қўриқловчиси, 1983 йилда туғилган Азад Салжовлар ҳалок бўлишган.

Соат 16 дан 45 дақиқа ўтганда Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси биносига киришга уринган 35-40 ёшдаги шахси номаълум эркак милиция ходими томонидан тўхтатилганда, ёнида бўлган қўлбола портлатиш қурилмасини ишлатиб юборган. Натижада икки нафар ички ишлар ва беш нафар прокуратура ходими турли даражада тан жароҳати олшган.

Соат 16 дан 50 дақиқа ўтганда Чилонзор кўчасида жойлашган АҚШ элчихонасининг қабулхонасига кириш йўлида 25-30 ёшдаги шахси номаълум эркак томонидан портлатиш қурилмаси ёрдамида портлаш амалга оширилган. Натижада элчихона биносини қўриқлаб турган милиция ходимлари — 1981 йилда туғилган Ихтиёр Ҳақимов ва 1968 йилда туғилган Иброҳим Норматовлар оғир тан жароҳатлари билан касалхонага ётқизилган. Кўрсатилган тиббий ёрдамга қарамадан улар вафот этган.

30 июл кўни содир этилган террорчилик ҳаракатлари натижасида ҳалок бўлган 4 нафар фуқаронинг барчаси АҚШ ва Исроил давлатлари элчихоналарининг биносини қўриқлаш бўйича хизматни ўтаб турганлар. Улар ўзларининг мардона ҳаракатлари билан янада оғирроқ оқибатларнинг олдини олиб, одамларнинг ҳаётини сақлаб қолганлар.

Бош прокуратура биносининг кириш йўлидаги портлашда одамлар қурбон бўлмаган. Тан жароҳатлари олган етти киши ўз вақтида касалхонага жойлаштири-

либ, зарурий тиббий ёрдам кўрсатилган. Бугунги кунда уларнинг саломатлиги тикланиб, жароҳат олганларнинг 4 нафари уйига қайтган.

Жароҳат олган ва ҳалок бўлганлар орасида чет эл фуқаролари йўқ.

Уч нафар террорчиларнинг барчаси ўзлари содир этган портлаш натижасида воқеа жойида вафот этган. Портлаш натижасида АҚШ, Исроил элчихоналари ва Бош прокуратура биноларига етказилган моддий зарарнинг миқдори аниқланмоқда.

Мазкур ҳолатлар юзасидан шу куннинг ўзида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори томонидан Жиноят кодексининг терроризм, икки ёки ундан ортиқ шахсни қасддан ўлдириш, портлатиш қурилмасига қонунга ҳилоф равишда эгалик қилиш учун жавобгарликни назарда тутувчи моддалари билан жиноят иши кўзга тилинган. (Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 155-моддаси 3-қисми «а» банди, 97-моддаси 2-қисми «а,г,д» бандлари, 248-моддаси 1-қисми).

Жиноят иши бўйича тергов ҳаракатлари прокуратура, Миллий ҳавфсизлик хизмати ва Ички ишлар вазирлиги ходимларидан иборат тезкор-тергов гуруҳи томонидан олиб боришмоқда.

Ҳодиса жойидан портлатиш қурилмаларининг таркибий қисмлари (ацетон пероксиди доғи, металл болтлар, металл симларнинг махсус кесилган бўлаклари, детонацияловчи шнурнинг бўлаклари), портлатиш қурилмалари сақланган қора сумка ва террорчиларнинг кийим парчалари ҳамда жасад бўлаклари ва бошқа ашёвий далиллар олинган.

Ушбу ҳолатлар юзасидан кенг қамровли ишлар амалга оширилган, 1500 тага яқин гувоҳлар сўроқ қилинган, террорчиларнинг жасадларини фотосуратлар орқали таниб олиш бўйича мингдан ортиқ тергов ҳаракатлари ўтказилган. Теракт тафсилотлари ва тўпланган тергов материаллари синчковлик билан текширилмоқда.

Жиноят иши юзасидан ҳодиса жойидан олинган портлатиш қурилмаларининг таркибий қисмлари ва бошқа ашёвий далиллар бўйича суд-тиббий, суд-криминалистика, баллистика ва бошқа экспертизалар тайинланган.

(Давоми 2-бетда).

FARMON VA IURO

ЕР ТАБАРРУК НЕЪМАТДИР

ЕРДАН МАКСАДЛИ ФОЙДАЛАНИШДА АЙРИМ МАНСАБДОРЛАР ТОМОНИДАН ЙЎЛ ҚЎЙИЛАЁТГАН СУИИСТЕМОЛЛИКЛАР ХУСУСИДА

Ҳа, ер, замин, тупроқ — азалдан халқимиз учун табаррук неъмат ҳисобланади. Бу бежиз эмас, албатта. Зеро, ер асосий бойлигимиздир. У бизни едиради, ичиради, фаровон турмуш кечиришимиз учун моддий негиз яратди. Ана шу нуқтаи назардан ҳам мамлакатимизда қишлоқ ҳўжалигини ислоҳ қилишнинг дастлабки босқичларида ерга муносабатни ўзгартириш асосий йўналиш этиб белгиланди.

Мустақиллик йилларида қабул қилинган бир қатор қонунлар, Президент фармонлари, ҳукумат қарорларида қишлоқ ҳўжалигида муносабатларни қандай ташкил этиш, ерга қандай муносабатда бўлиш кераклиги аниқ кўрсатиб берилган. Конституциямизда ер умуммиллий бойлик сифатида давлат мухофазасида экани, ердан оқилона фойдаланиш зарурлиги мустаҳкамлаб қўйилган.

Бу соҳадаги ислохотларни қўллаб-қувватлаш, қонунлар ижроси устидан назоратни кўчайтиришга йўналтирилган Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2004 йил 11 мартдаги «Қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»-ги Фармонининг қабул қилиниши айни мuddао бўлди. Мазкур Фармон ижросини таъминлаш борасида прокуратура органлари томонидан муайян ишлар амалга оширилди. Қўрилган чора-тадбирлар натижасида қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни чуқурлаштиришга оид қонунлар ижроси устидан прокурор назорати самарадорлиги бир мунча яхшиланди, дейишга асос бор.

Прокурор назоратини ташкил этишда асосий эътибор мунтазам мониторинглар ўтказиш йўли билан пахта ва ғалла экиладиган ер майдонларидан мақсадли фойдаланишни қатъий таъминлаш, суғориладиган экин майдонларини муомаладан чиқарилишига ҳамда унумдорлигининг пасайишига йўл қўймаслик, ер ажратишдаги суиистеъмолчиликларни олдини олиш, мелиорация иншоотларини, қишлоқ ҳўжалиги техникаси ва ёниглим-ойлаш маҳсулотларидан ҳўжасизларча фойдаланиш, уларни талон-тарож қилиш ҳолатларига чек қўйиш, қишлоқ ҳўжалигида асосий куч сифатида майдонга чиқаётган фермерлик ҳаракати йўлидаги гов-тўсиқларни бартараф этиш масалаларига қаратилди.

Ўтказилган текшириш ва мониторинглар натижасида 24 минг гек-

тардан ошикроқ экин майдонларида мақсадсиз фойдаланиб келинган, шундан 5,4 минг гектар ер майдонлари ҳисоботдан яширилган, 591 гектар ер ўзбошимчилик билан эгаллаб олинган ҳолатлари аниқланди. Натижада 735 та жиноят ишлари кўзга тилиди, прокурорларнинг тақдимномалари ва қарорлари асосида 16 мингдан зиёд шахс интизомий, маъмурий ва моддий жавобгарликка тортилди, 1,4 млрд. сўмлик зарарлар айбдорлардан ихтиёрий ундирилди, 8,6 млрд сўмлик зарарларни ундириш бўйича судларга киритилган даъво аризаларининг 6,3 млрд. сўмлиги қаноатлантирилди.

Хизмат вазифасига кўра, туман ҳокимлари жойларда қишлоқ ҳўжалигида ислохотларни амалга оширишга қаратилган қонунлар ижросини таъминлашга масъул шахслар ҳисобланади. Аммо айрим туманлардаги ерларнинг талон-тарож қилинишига қўнчинча ҳокимлар сабаб бўлмаяпти. Улар одамлар кўз ўнгидан қонунларнинг бузилишига, ошна-оғайнигарчиликка, таниш-билишчиликка йўл қўйишмоқда. Текширишларда мамлакат бўйича 125 нафар мансабдор шахс, жумладан, 44 нафар ҳоким ва уларнинг ўринбосарлари шундай номмақбул иш билан шуғуллангани маълум бўлди.

Тошкент вилояти, Пскент тумани ҳокими А.Ғофуров ўзининг биринчи ўринбосари — ер бериш комиссияси раиси Б.Дўсбековдан келишиб, қишлоқ ҳўжалиги соҳасида турли жиноятлар содир этганлар.

(Давоми 5-бетда).

СВОЖЖК ДЕПАРТАМЕНТИ
МАТЕЮОТ МАРКАЗИ

ХАБАР ҚИЛАДИ

Республика Бош прокуратураси хузуридаги СВОЖЖК департаменти ходимлари томонидан «Дур-Гавхар-Д» хусусий ишлаб чиқариш фирмасининг фаолияти ўрганилди. Текширувларда «Куч савдо қурилиш» МЧЖ раҳбари Л.Топулатов фукаро Д.Мингбевнинг номига давлат рўйхатидан ўтказилган «Дур-Гавхар-Д» ХИЧФни фукаро С.Норқўзиёвнинг номига ўтказиш ҳақида унинг номидан қалбаки ариза ёзиб, Дангара туман ҳокимиятига тақдим қилганлиги аниқланди. Туман ҳокимиятидан мазкур қарорни олгач, яна С.Норқўзиёвнинг номидан «Дур-Гавхар-Д» ХИЧФга топширилмаган жами 22 млн. 150 минг сўмлик АВК мосламалари, компрессор станцияси, офис мебели ва жиҳозларини қалбаки юк хати билан фирманинг устав фонддини шакллантириш учун ўтказилганлиги ҳақида сохта маълумотномани туман ҳокимиятига топширади. Натижада улгуржи савдо фаолиятини амалга ошириш ҳуқуқини берадиган рухсатномани қўлга киритган. Шу йўл билан у 2004 йилнинг январь-март ойлари давомида жами 980 млн. сўмлик товар айланмасини ноқонуний равишда амалга оширганлиги аниқланди.

Самарқанд вилоят прокуратураси хузуридаги СВОЖЖК бошқармаси ходимлари томонидан Самарқанд шаҳрида жойлашган «Муслима» ва «Маҳсум» ХФларига қарашли савдо дўконларида ўтказилган текширув натижасида, ушбу дўконларда фирмаларга кириш қилинмаган, ҳеч қандай ҳужжат ва сифат сертификати бўлмаган 19 млн. 72.2 минг сўмлик спиртли ва салқун ичимликлар ҳамда тамаки маҳсулотлари мавжудлиги аниқланди. Текширув давомида жами 5 млн. 114.2 минг сўмлик «Afrosiyob» арокларига мўддати ўтган акциз маркалар ёпиштирилганлиги маълум бўлди. Қонунга зид бўлган бу «операция»ни «Ташлоқтуманша-робсавдо» базаси раҳбари Ф.Шаропов, «Зарафшон» ОАЖ бош муҳандиси А.Ортиқов ҳамда жамиятнинг бир гуруҳ шахслари, Самарқанд шаҳар ДСИ ходими А.Ражабов, Молия вазирлигининг «Зарафшон» ОАЖ бўйича инспектори Б.Эшмоновларнинг ҳомийлигида амалга оширилмоқчи бўлишган. Оқибатда аслида ёкиб йўқ қилиниши лозим бўлган акциз маркалари қалбаки далолатномага асосан «Afrosiyob» арокларига елимланиб, «Муслим» ва «Маҳсум» ХФларига сотилган.

Галлаорол туман прокуратураси хузуридаги СВОЖЖК бўлими ҳамда туман ИИБ бўлими ходимлари ўзаро ҳамкорликда ўтказган тадбирлар натижасида фукаро Ш.Назарова фукаро Т.Халимовга 75 литр этил спиртини 300 минг сўмга сотаётган вақтда ушладди. 75 литр этил спирти, 6800 дона «Экстра» ароғи ёрлиқлари, 3770 дона арок қопқоқлари, 1069 дона қалбаки ва 1424 дона ҳақиқий акциз маркалар ҳамда 6786 дона арок капсулалари далилий ашё сифатида олинди.

Мазкур ҳолатлар юзасидан ЎЗР ЖКнинг тегишли моддаларига асосан жиноят иши қўзғатилди

AYOL VA JAMIYAT

Аёллар, оналарни эъзозлаш халқимизга хос анъана. Бу борада юртимизда кўп ишлар қилинапти. Президентимизнинг 25 майдаги «Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини кўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармони шулар жумласидандир. Мана шундай шароитда билими, фидоилиги билан одамларнинг хурматини қозонаётган аёллар кўп. Лекин турмуш қийинчиликларига дош беролмай гурурини ерга уриб қўётган бесаёрлар ҳам йўқ эмас.

ЎЗЛИГИНГИ
УНУТМА, АЁЛ!

Гўзал Маъдиева ёш, исми жисмига монанд латофат соҳиби эди. Лекин у бахтга эришишда осон йўлни ихтиёр этди. Аслини суриштирмасдан Дилшод Қазимов билан дўстлашди. Охир-оқибат шу пайтгача икки марта қамалиб чиққан Дилшод уни жиноят йўлига бошлади. Улар воға етмаган Миробид Шамсидинов билан биргаликда қирақашларга ҳамла қилишган. Тунги Самарқанднинг хилват гузарларида доғда қолган «Тико» ҳайдовчиси бор-будини уларга топшириб, бахтли тасодиф туфайли жонини асраб қолди.

Осон қўлга киритилган чойнақа гуруҳ аъзоларини янги жиноятга ундади. Уша тун соат 22 ларда Гўзал бўш келаётган «Нексия»га қўл силтаб, тўхташга ишора қилди. Ўвлоқроқ жойга етганда бўйнидан чилвир ўтказилган ҳайдовчи Ғайрат Яхёев жонқолатда типирчилар, «нозанин қиз» эса унинг чўнтақларини бирма-бир қовлаштирарди. Суднинг қора курсисида ўтирган чоғида Гўзалнинг хаёлидан нелар кечди экан?

Насиба Латипова ҳам бир неча

бор судланган бўлса-да, бундан хулоса чиқармаган. Охир-оқибат у орномус ўғрисида айланди. Насиба Самарқанд вилоятидан қизларни ноқонуний равишда, алдов билан ёллаб, қалбаки ҳужжатлар тайёрлаб бериб БААнинг Дубай шаҳрига юбориб турган. У ердаги ҳамтовоклар эса қизларни фохшалик қилишга мажбур этиб, қўшмачилик орқали бойлик орттириш пайида бўлишган. Жиноятчилар қилмишига яраша жазосини олишди.

Битта-иккита шундай юзқораларнинг қилиши билан ҳаёли, ибодли, оилаларвар ўзбек аёллари ҳақидаги тасаввуримизга путур етиб қолмайди, албатта. Қонунийлигимиздаги янги-янги тамойиллар билан аёлларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ҳимоя қилинар экан, уларнинг жамиятдаги маъкеи тобора кучаяверади. Фақат аёлларимиз ўзларининг шунга муносиб эканини унуттирмас бўлган.

Мавлуда ЭРҒАШЕВА,
Самарқанд шаҳар
прокурорининг катта ёрдамчиси

AXBOROT

САЙЛОВЛАРГА
БАҒИШЛАНДИ

Сурхондарё вилоят ҳокимлигининг мажлислар залида сайловларга тайёргарлик ва уни ўтказишга бағишланган семинар-тренинг бўлиб ўтди.

Унда марказий сайлов комиссияси раиси Б.Мустафоевнинг «Ўзбекистон Республикаси сайлов қонунчилигининг ҳуқуқий асослари ҳамда 2004 йилда «Парламент сайлови кампаниясини уюштириш масалалари» тўғрисидаги маърузаси тингланди.

Шунингдек, тадбирда шу куннинг бошқа долзарб мавзулари юзасидан бир қанча чиқишлар қилинди. Б.Мустафоев семинар-тренинг қатнашчилари саволларига жавоб берди.

Қ.ЖУНАЗАРОВ,
«HUUQU» муҳбири

MUNOSABAT

ОГОҲЛИК ВА
ҲУШЁРЛИК ЗАРУРАТИ

Истиқлол шарофати туфайли мамлакатимизда фикрлар хилма-хиллиги, эътиқод ва виждон эркинлиги, бағрикенглик, кўп партиявийлик қарор топаётди. Бундай шароитда турли қарашларга эга бўлган ижтимоий қатламлар, сиёсий куч ва ҳаракатларнинг ўзига хос мақсадларини уйғунлаштирувчи ғоя — юрт тинчлиги, Ватан равнақи ва халқ манфаатидан иборат.

Сиёсийлашган диний оқимлар ва улар билан ёнма-ён юрвчи халқаро терроризм, унинг инсониятга таҳдиди бугун биз учун бегона тушунчалар эмас. Бунинг сўнгги ўн йилликларда дунёдаги кўплаб мамлакатлар каби Ўзбекистон ҳам бошидан кечирган сиёсий воқеалиқлар билан изоҳлаш мумкин. 30 июл куни пойтахтимизда содир этилган террористик ҳаракатлар ҳам бунинг исботи бўла олади.

Терроризм зулмдир. Мазкур террористик ҳаракатни содир этган шахслар ёки жиноий гуруҳлар эса золимлардир. Қурбонни қаримда ҳам зулм қаттиқ қораланади.

Амир Темур тузуқларида шундай сатрлар бор: «Золимлардан мазлумлар ҳаққини олдим, золимлар етказган ашёвий ва жисмоний зарарларни исботлаганимдан кейин уларни шариатга мувофиқ одамлар ўртасида муҳокама қилдим...».

Террорчилик ҳаракатлари, асо-

сан, уюшган жиноий гуруҳлар томонидан содир этилади. Уюшган жиноятчилик аксарият ҳолларда профессионал жиноятчилар, баъзи ҳолларда тасодифан жиноятчиликнинг боши берк қўчасига кириб қолган, ammo жиноятчилик дунёсидан узоқ бўлган айрим ёшлар томонидан ҳам содир этилаши мумкин. Бу борада яхши уюшган, марказлаштирилган ахборот тизимини ташкил этиш, ўз навбатида терроризмнинг намоён бўлиши шаклидан қатъи назар унга қарши курашда муҳим аҳамиятга эгадир. Президентимизнинг ташаббуси билан Шанхай Ҳамкорлик ташкилоти таркибида аксилтеррор ташкилотини ташкил этилгани айтиш мумкин бўлган эди.

Сиёсийлашган диний оқимлар ва уларнинг жамият барқарорлигига салбий таъсири ҳақидаги фикрларимизга қўшимча қилиб шуни айтиш мумкинки, сиёсийлашган диний оқимлар ва ақидапарастлик нафақат бизнинг диний қадриятларимизга, айтиш пайтда, миллий қадриятларимиз ва мафқурамизга ҳам зид бўлган мафқуралар. Бу мафқуранинг асосий мақсади диний ақидаларни никоби остида сиёсий ҳокимиятни қўлга киритишдир.

Шунинг учун ҳам биз диний экстремизмнинг ҳар қандай қурилишларига қарши мurosасиз курашмоғимиз лозим. Мафқуралар ўртасидаги кураш жамиятнинг келажаги билан боғлиқлиги сабабли унда бевосита жамоатчилик ҳам иштирок этиши лозим. Ҳушёрлик ва ҳамжихатликда кураш олиб борилган тақдирдагина терроризм деган офат барҳам топади.

Равшан МАШАРИПОВ,
Тошкент Авиация транспорт
прокурорининг ёрдамчиси

ЖУРНАЛИСТЛАР УЧУН БРИФИНГ

(Давоми. Бошлангани 1-бетда).

Дастлабки ҳулосаларга қура, ушбу ҳолатда ҳам террорчилар томонидан бир турдаги қўлбола портловчи қурилмалар ёрдамида портлашлар содир этилган.

Уларда портловчи модда сифатида қўлбола усулда тайёрланган ацетон пероксиди, ТЭН - (пентрит-ок кристал модда, чет элда ишлаб чиқариладиган «пластитлар» - пластик портлатиш қурилмалари таркибининг асосий қисми), бундан ташқари шрапнель тарикасида металл болтлар, металл симларнинг махсус кесилган бўлақлари, қурилмани ҳаракатга келтирувчи восита сифатида тумблердан фойдаланилган.

«Ацетон пероксиди» нинг халқароли хусусияти шундаки, бу қўлбола усулда тайёрланадиган, сановатда ишлаб чиқарилмайдиган, портловчи моддаларни излаб топишга махсус ўргатилган итлар томонидан топиладиган портловчи, модда ҳисобланади. Фойдаланилган портлатиш қурилмаларининг қуввати 1-1,5 кг. тротил эквивалентига тенг.

Портлатиш қурилмалари портлаш вақтида террорчиларнинг

ёнида тахминан 25х35 см. ҳажмли қора рангли сумка бўлган.

Ҳозирги вақтда терговнинг асосий вазифаларидан бири террорчиларнинг шахсини аниқлашдир. Шу мақсадда терговга Адлия вазирлигининг Илмий-тадқиқот криминалистика маркази, Соғлиқни сақлаш вазирлигининг эксперт-криминалистика бўлими ва портлаш-техника илмий-эксперт Марказий лабораторияси мутахассислари жалб этилган.

Бугунги кунда тергов икки нафар террорчининг шахси ҳақидаги етарли маълумотга эга. Улар ҳорижий давлат фуқароларидир. Бирок, тергов манфаатини кўзлаб уларнинг шахси ҳақидаги маълумотлар ошқор этилмайд.

Учинчи террорчининг жасади-дан қолган бўлақлар етарли бўлмаганлиги сабабли унинг шахсини аниқлаш қийин бўлмоқда. Шунинг учун жасад бўйича эксперт текшируви, шу жумладан, ДНК бўйича текширув давом этмоқда.

Дастлабки терговда содир этилган портлашлар шу йил март-апрел ойларида Тошкент шаҳри, Тошкент ва Бухоро вилоятларида содир этилган портлашлар билан

бевосита алоқадорлиги, ушбу ҳаракатлар республикамиз ташқарисидан жойлашган, ягона марказ томонидан бошқарилиб, мувофиқлаштириб турилган жиноий уюшманинг бир халқаси эканлиги ҳақида етарли маълумотлар тўпланган.

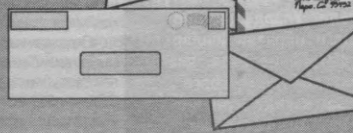
Терговнинг инкор қилиб бўлмайдиган маълумотларига қура, уларнинг ортида халқаро радикал-экстремистик уюшмалар, шу жумладан «Ҳизб-ут-Тахрир» диний-экстремистик оқими турибди. Шу йилнинг баҳорида ва 30 июл куни содир этилган портлашларга алоқадор барча террорчилар айна шу ташкилотнинг аъзоси бўлганлигини жиноят иши ҳужжатлари ва жиноятчиларнинг судда берган кўрсатмалари тасдиқламоқда.

Ушбу терактлар содир этган жиноий уюшманинг барча ташкилотчилари, далолатчилари ва бошқа иштирокчиларини аниқлаш ҳамда жиноий жавабгарликка тортиш борасида зарур текоз-тергов чоралари қўрилмоқда.

Жиноят иши бўйича тергов ҳаракатлари давом этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ахборот хизмати

Maktublar, shikoyatlar, javoblar

PAKAM

Чоршанбадан чоршанбагача тахририят муштариолардан 39 та мактуб олди.

● Javob

QONUNIY HAL ETILSA

Самарқанд вилояти, Қўшрабат тумани, Ғ.Ғулом кўчасида яшовчи фуқаро Д.Ражабова онаси Зиёда Ғайбуллаеванинг нафақаси хусусида йўллаган мактубида нафақа хусусидаги тушуновчиликлар баён этилган.

Биз хат юзасидан «Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш» вазирлигига мурожаат қилдик. Яқинда вазир ўринбосари А.Ақбаров имзоси билан жавоб мактуби олдик:

«Маълум қиламизки, амалдаги «Фуқароларнинг давлат пенсия таъминоти тўғрисида»ги Қонунга асосан пенсиянинг миқдори умумий меҳнат фаолиятининг давомийлиги ҳамда пенсияни ҳисоблашдаги тақдим қилинган ўртача бир ойлик иш ҳақининг юқорилигига узвий боғлиқ бўлади.

З.Ғайбуллаеванинг 1985 йилдан бошлаб олаётган II гуруҳ ногиронлик пенсияси дастлаб 15 йиллик иш стажидан ҳисобланган.

Пенсия миқдорлари юқориди айтиб ўтилган кўнун ва Президент фармонлариға биноан мунтазам равишда оширилиб келинмоқда. З.Ғайбуллаеваға 2003 йил 1 майдан 21 йиллик умумий иш стажига (болалар парварисиға вақти билан) ҳисобидан 14136 сўм миқдоридан нафақа тўланмоқда. Агарда З.Ғайбуллаеванинг пенсия тайинлангандан кейинги ишлаган даврини

қўшиб, ногиронлик пенсияси ҳисоблаб чиқилса, унда пенсия таъинлаш учун ёшиға нисбатан талаб этиладиган стаж ўзгариб, ошириш қисми камайд ва умумий пенсия миқдори 13501 сўмни ташкил этади.

Иккинчи масала бўйича маълум қиламизки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 27 мартдаги «2003 йилнинг 1 апрели-

дан бошлаб уй-жой коммунал хизматлари ҳақини тўлаш бўйича бериладиган имтиёзлар ўрниға компенсация пул тўловлари жорий этиш тўғрисида»ги Фармониға асосан ишлаб чиқилган ва 1232-сонли рақам билан Адлия вазирлиги томонидан рўйхатта олинган Низомда, ушбу имтиёздан фойдаланадиган шахслар, маассаса ва ташкилотлар кўрсатилган.

Энг кам иш ҳақига нисбатан 45 фоиз миқдоридан ҳар ойлик компенсация тўловлари, педагогик ва

TEGIRMON NAVBATI BILAN...

Тахририятимизға ургутлик II гуруҳ ногирони Узоқ Омонов ўзи яшаб турган Амир Темури ширкат хўжалиги томонидан ҳомийлик асосида «Чинобод» сўхатгоҳига йўлланма берилмаганлиги ҳақида шикоят хати йўллаган эди.

Яқинда туман ҳокими Х.Нуруллаев имзоси билан қуйидаги жавоб хатини олдик.

«Сўхатгоҳ ижтимоий таъминот органлари тизимидан чиқиб кетганлиги сабабли фуқаро У.Омоновға ёрдам бериш имконияти бўлмаган.

Шуни ҳам қайд қилиш лозимки, бу оилаға қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинлари ҳамда ширкат хўжалиги томонидан имконият даражасида доимий равишда ёрдам кўрсатилиб келинган ва келинмоқда.

У.Омоновнинг мурожаати асосида туман ижтимоий таъминот бўлими томонидан 2004 йил феврал ойида унинг онаси Муяссар Фармонова ва янғаси Хурсанд Раҳимовалар «Товоқсой» сўхатгоҳи йўлланмаси билан таъминланган. Шунингдек, таъминот бўлими У.Омоновнинг онасига тирилик вақтида аравача, ширкат хўжалиги эса рангли телевизор соғға қилган. 2003 йил давомидан маҳалла фуқаролар йиғини томонидан турмуш ўртоғи Фотима Қодировоға (болалар нафақаси билан) 57 минг

120 сўм, марҳум онаси Бобисора Ўсарова ва ўзи учун 48 минг 960 сўм моддий ёрдам кўрсатилган. Жорий йилнинг утган ойлари давомидан У.Омоновнинг ёзма равишдаги аризасига асосан оилаға жами 70 минг 176 сўм (болалар нафақаси ва моддий ёрдам) маблағ ўз вақтида етказиб берилган. Яқинда «Экосан» жамғармаси вилоят бўлими томонидан 10 минг сўм ёрдам пули топширилди».

ТАХРИРИЯТДАН:

Хурматли Узоқ Омонов! Ҳарқалай, атрофимизда ёрдамға, меҳр-муруватға муҳтож оилалар ҳам борлигини эсдан чиқармаслигимиз зарур. Мутаассадди ташкилот ва уларнинг раҳбарлари ҳукуматимизнинг эл-юрт фаровонлиги йўлидаги қийраётган қарорларини имконият даражасида амалға ошираётган экан. «Тегирмон навбати билан» деган нақли ҳам унутмаслигимиз керак.

● Shikoyat

Тахририятимиз 2004 йил 11 июн кўни Андижон вилоятининг Бўз шаҳрида яшовчи фуқаро Тўлқин Холиқовдан шикоят хати олди.

«1998 йил октябр ойидан туман ҳокимлигида ҳуқуқшунос-маслаҳатчи (корист) вазифасида ишлар эдим. Маълумотим олий, ЎзМУнинг ҳуқуқшунослик факультетини тугатганман. Иш фаолиятим давомидан кўнун талабларига тўлиқ амал қилиб келдим. 2004 йил март ойида ўз хоҳишимға кўра ишдан бўшадим.

Туман ҳокимлиги томонидан Меҳнат кодексининг 154-, 161-мод-

далари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 19 мартдаги «Иш ҳақи ўз вақтида ва тўлиқ тўлинишиға доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори бажарилмасдан, менға 2002 йил 1 октябрдан 2004 йил 1 февралгача бўлган 315 минг 462 сўм иш ҳақи берилмасдан келинмоқда. Туман ҳокими Б.Абдуллаеваға бир неча марта қилган оғзаки ва ёзма истимосларимдан натижа бўлмади».

Масалала ойдинчики киритиш мақ-

садида шикоятни вилоят прокуратурасига юборган эдик. Яқинда Андижон вилоят прокурорининг ўринбосари А.Қўрбонбоев имзоси билан қуйидаги жавоб хати олинди.

«Фуқаро Т.Холиқовнинг аризаси Бўз туман прокуратураси томонидан ўрганилди. Хўжжатларға кўра, фуқаро Т.Холиқов ишлаган даври учун унга 313 минг сўм ойлик иш ҳақларидан 200 минг сўми 2004 йил 17 июн кўнги 325-рақамли чиқим ордери

● Aks-sado

TEKIN BOYLIK HECH KIMGa NASIB ETMAGAN

«Kar'erdagi qotillik»ni o'qib

«Нуқуқ»ни қизиқиб ўқийман. Айниқса, ҳуқуқий маслаҳатлар менға жуда маъқул бўлмоқда. Афсуски, суд очкерларида таъсирланган жиноятта оид лавҳаларни ўқиб ёқа ушлайман. Тинч, фаровон замонда тўқлиққа шўхлик қилиб, жиноят кўчасига кириб қолаётган тенгдошларимнинг тақдирига ачинаман. Уларға нима етмайди?

Бекорчиликдан тентираб юрган қиз-йигитларнинг ҳам ота-онаси, яқинлари, қолаверса, маҳалла-қўй бор. Наҳотки, бир уйда яшаб, фарзанди ёки ака-синглисининг тақдирини билан ишлари бўлмаса... Наҳотки, уларға танбех бериш, йўл-йўриқ кўрсатиш шўнчалик қийин бўлса? Ёил қолипдан кўчиб, жиноят содир этилгандан кейинги пушаймондан не наф?

Газетанинг 2004 йил 28 июл сонидан М.Маматмуродов ва С.Номозовларнинг қаламиға мансуб «Карьердаги қотиллик» мақоласини ўқиб шу ўйлар ҳаёлимдан ўтди. Қалбим ларзаға келди. Тафсилотлар билан танишар эканман, мақола «қаҳрамони», эндиғина 23 баҳорни кўрган Элбек Имомов қилмишидан хайратландим. Наҳот, биргина видеокамера деб ўз дўстининг жонига қасд қилса. Бу ўтакетган пастхаллик эмасми?

Севимли газетамиз саҳифаларида шу қаби воқеалар тафсилоти берилишини маъқуллайман. Шояд уларни ўқиб ёшларимиз тўғри йўлга тушиб, ҳалол меҳнат қилишға бел боғласа.

Собир САНОВ, Бухоро шаҳри

HAYDOVCHI NAQMI?

Хурматли тахририят!

Сизларға мактуб ёзишимға жорий йилнинг 14 июлидаги ноҳуш воқеа сабаб бўлди. Мен биринчи гуруҳ ногирониман. Ўша кўни Нуқусга хизмат билан боргандим. Нуқусдан Берунийға қайтиш учун давлат номери 24А1 - 774 рақамли «Икарбус» автобусига чиқдим. Автобус Тўртқўл тумани 115-автосаройига тегишли бўлиб, ҳайдовчиси Отаҳон Рўзиматов деган йигит экан. Ҳайдовчи ногиронлик гувоҳномани кўрсатишимға қарамасдан «Бугувоҳнома аллақачон бекор бўлган, ҳеч қаерға ўтмайди» деди. Хайрон бўлиб, «Гувоҳномада жамоат транспортида бепул юриш ёзилган-ку» дейишимға қарамай «Мен билмайман, пулини тўланг!» деб туриб олди. Ноилко 1000 сўм тўладим. Ҳайдовчи эса ҳатто патта беришни ҳам унутди.

Ҳайдовчи ҳақи? Агар биринчи гуруҳ кўзи оқизлар гувоҳномаси кўчини йўқотган бўлса, нега биз беҳабармиз? Сизлардан илтимос, ушбу ҳолатта ойдинчики киритсангиз.

Аминбой НОРИМОВ, Элликқалъа тумани, Қилчиноқ овули

дери асосида тўлаб бўлинганлиги аниқланган.

Туман прокуратураси томонидан ҳокимият бош ҳисобчиси Н.Кулмухаммедов МЖТКнинг 49-моддаси билан маъмурий жавобгарликка тортилди. Текшириш натижаси ҳақида ариза муаллифига ёзма равишда маълум қилинди».

билан, 100 минг сўми 2004 йил 21 июн кўнги 323-рақамли чиқим ордери билан, 13 минг сўми эса 2004 йил 6 июл кўнги 357-рақамли чиқим ор-

ТАХРИРИЯТДАН:

Юзак қарардан ҳаммаси рисоладатидек. Аммо рақамларға мурожаат этилса, ўрта мактабнинг бошланғич синф ўқувчиси ҳам бемалол еча оладиган математик «йўли» юзатга чиқади.

Фуқаро Т.Холиқов ўзи ҳуқуқшунос бўла туриб берилмай келинган 16 ойлик иш ҳақини олиш учун ишдан бўшағач, 2 ойдан сўнг олса, қолганларға тўзим берсин. Наҳотки, туман ҳокимиятидаги маъсул ходимлар бу борадаги давлатимиз қабул қилаётган қарор ва қўрсатмалардан беҳабар бўлса. Муаммо ўз вақтида қонуний ҳал қилинса бўлар эди-ку?

● Mulohaza

11-синфда ўқиб юрган кезларим эди. Нима бўлди-ю, қишлоғимиздаги музейға Япониядан сайёҳлар келишибди, деган гапни эшитиб хайратдан қотиб қолдим. Йўқ, мен сайёҳлар келганиға эмас, балки қишлоғимизда музей борлигини шу пайтгача эшитмаганимға хайрон бўлгандим.

Шу сабаб бўлди-ю, дугонан билан музейни томоша қилиш иланишда йўлга тушдик. Бу музей 1990 йил ноябр ойида Хўжамурод Сафарниёзов ташаббуси билан ташкил қилинган бўлиб, унга «Абдулла Қодирий» номи берилган экан. Музей атрофи боғ билан ўралган, бино ҳовлисида ҳовуз, кўна чархалар ва уч-тўртта бостлар ўзига хос кўрк бағишлар турарди.

Дугонан билан бинонинг эшигини оҳиста тақиллатдик. Ичкаридан қоровул чиқдида, «Нима керак сенларға?» дея ўдағайла-

ди. Биз музейни томоша қилгани келганимизни айтдик, Қоровул: «Нимасини кўрасизлар?» деб тўнгиллади-да, истар-истамас эшикни кенгрок очди.

Ичкариға кирганимизда «Ҳеч нарсасаға қўл теккизманглар, тезрок томоша қилиб кетинглар», дедию ўзи ташқарига чиқиб

Бу воқеаға анча бўлди. Эсласам, ҳалиям бошимдан совуқ сув қуйилгандай бўлади. Нега? Бундай маънавий бойлигимизни қандай қилиб лоқайд, ёшлар ихлосини сўндирувчи кишиларға топшириб қўйб-миз. Ахир унга ўшаган инсонлар ўқувчиларни музейға жалб қилиш ўрниға улардан

бездирмайтмикан?

Хозирда мактаблар бориб сўранг-чи, ўқувчилар яшаётган жойининг тарихини билармикан? Илгари руслар ўзбекларни ёппаса саводсиз дея жар солишганди, ваҳоланки, ўша пайтда деярли ҳар бир ўзбек хонадонининг фарзанди етти пуштини билган. Хозир-чи, хозир кўчада кетаётган бирон-бир боладан сўранг, қишлоғининг ёки шаҳрининг тарихи, ота-боболарининг ша-

жарасини билармикан?

Чет эллик сайёҳларға тарихимизни кўз-қўз қилиб юрамиз-у, лекин ўсиб келаётган кўнун авлодга ўтмишимизни, ўзлигимизни таништиришға уринмаймиз.

Биз мактовларға, баландпарвоз гапларға ўрганиб қолганмиз. Албатта, ривожланиш бўлган жойда камчиликлар ҳам учраши табиғий. Лекин инсон табиятидаги камчилик энг тубан жиҳатлардандир. Чўчки ундан минглаб одамлар жабр кўради.

Истардимки, қишлоқ жойлардаги музейлар иккинчи даражада деб қаралмаса. У ерларда маориф ва маданиятни, маърифат ва маънавиятни хурмат қиладиган, ёшларнинг билимға ташна дилларига озор етказмайдиган кишилар хизмат қилишса аини мудоао бўлар эди.

Гўзалой МАТЕКУБСА, Хоразм вилояти Янгйўздор туманидаги Бўзқалъа қишлоғи

ҚИШЛОҒИМИЗДА МУЗЕЙ БОР ЭКАН...

кетди. Музей ҳовлисиға кирган пайтимизда «Нега бу ерда ҳеч қим йўқ. Наҳотки, тарихий анжомларни томоша қилишға, ўтмиш билан танишишға ҳеч қим қизиқмас», деган фикр ҳаёлимдан кечган бўлса, қоровулнинг кўполлиги, бепасандлиги юрагини ғаш қилди. Ўтмишдан сўзловчи нодир экспонатларни бундай лоқайд одамларға ишониб топшириб қўйилганиға ачиндик.

JURNALIST TEKSHIRUVI

«Хурматли бош муҳаррир!

Сиз раҳбарлик қилаётган «Ҳуқуқ» газетаси ва «Қонун ҳимоясида» журналини биз шахтёрлар ҳам севиб ўқиймиз. Бизга нашларинидаги фермер, пенсионер, ўқитувчиларнинг ҳақ-ҳуқуқлари ҳимоя қилиб ёзилган таҳлилий мақолалар ёқди. Сизга шикоят ёзишимизнинг сабаби биз, яъни бир гуруҳ шахтёрлар ноҳақ ишдан бўшатишдик. Бизни на жамоамиз, на раҳбарият, на суд ҳимоя қилди. Беш йилдирки ишсиз юрибмиз. Адолат қилдириб қирмаган ташкилотимиз қолмади.

1999 йил 11 апрел кунги ўз нормамизни бажариб бўлиб, дам олаётган эдик. Тоғ мастери Хайитбоев механик Смолкин билан келиб, «Бизга тезкор топшириқ берилди. 32-лавадан темир йўл юк платформаларини шахтага тушириб берасизлар» дейишди. Бу иш бизнинг вазифамизга кирмаслигини, бухавфли иш эканини айтганимизда «Лебёткини Жабборов бошқаради. Сизлар фақат ёрдамлашасиз» дейишди. Кейин билсак, Жабборов бу соҳадан умуман беҳабар ишчи экан.

Ноилоҳ топшириқни бажаришга қиршидик. Оқибатда шахтада авария юз берди. Натижада 20 кун касалхонада даволандик. Соғайиб 1999 йил 3 май кунги ишга чиқдик. Орадан 2 ой ўтган, бизни Меҳнат кодексининг 100-моддаси 4-банди билан ишдан бўшатишди. Қизиги, бахтсиз ҳодиса сабабчилари механик Смолкин билан мастер Хайитбоев кўмир конларидан хавфсизлик қондаларининг 31, 53, 61, 63, 31, 9-бандлари билан айблансалар-да, ишдан бўшатишди. Сўнг ҳуқуқимизни тиклашни сўраб судга мурожаат қилдик. Очиги суддаги «йил»-ларни кўриб ёқа ушладик. Охириг уқимиз сиздан.

Жуланбек Қаршибоев, Шавкат Соғиндиқов, Содик Раҳматов, Ангрен 9-сон кўмир кони шахтёрлари.

Шахтёрларнинг оғир меҳнати ҳақида кўп эшитганмиз. Газеталарда ўқиганмиз. Россия оммавий ахборот воситалари шахтёрлар норозилиги ёки бирор қондаги бахтсиз ҳодиса ҳақида ҳафтада 2-3 марта шов-шувли хабарлар беради. Нима бўлганда ҳам шахтёрлик энг хавфли касблардан саналади.

Шахтёрлар ўзаро ҳазил қилишганда «Ўйдагилар билан хўшхўш қайлашадими?» дейишаркан. Бу гапда чуқур раъмзий маъно бор эканлигини улар яхши билишадди.

Ангрен шахридан 15-20 километр тоққа қараб юрсангиз Ангрен кўмир конига дуч келасиз. Собит Иттифок давридизда гуллаб-яшнаган бу ташкилот биноларига кўмирнинг юқи урган. Конга ақилланиши билан димокқа кўмир ҳиди урилади.

Ангрен кўмир кони АЖ раиси Алихул Ўринбоев билан учраиш мақсидида у кишининг хонасига кўтарилдик. «Раҳбаримизни Тошкентга чақирмишган, бутун бўлмайдик» деди унинг котибаси. Бошлққ ўринбосари ҳам, бош муҳандис ҳам топшириқ билан қаергадир кетган экан.

Шикоятчиларнинг ишдан ноҳақ айдаллишига сабабчи бўлган Смолкин ва Хайитбоевлар билан учраиш мақсидида кадрлар бўлимида бўлдик. Бўлим бошлиқи Ўлмас Снежкованинг айтишича, Хайитбоев ишдан бўшаб кетибди. Смолкин эса вафот этибди.

Шундан сўнг Ангрен шахар ҳокимиятига, ҳокимликнинг ташкилий-назорат гуруҳи раҳбари Фуқат Исроиловнинг ҳузурига йўл олдик. Чўнқи у киши ўша пайтда коннинг касба уюшмаси кўмитаси раиси вазифасида ишлаган бўлиб, шикоятчилар унга ҳам мурожаат қилишган экан.

Ташрирчилик сабабини айтганимизда: «Бу воқеалар ёқди. Орадан 5 йил ўтиб кетди», — деди у. — 18 йил шахтёрликнинг нониини едим. Бу меҳнатнинг оғирлигини сўз билан таърифлаб бўлмайдик. Тахририятга мурожаат қилган шахтёрларга нисбатан адолатсизлик бўлган. Эшитишмича, улар ҳозиргача ишсиз юришган экан. Ўша пайтда кон раҳбарига айтганман. Лекин фикримни ноибатга олишмади. Қолаверса, шахтёрларга нотўғри топшириқ берган раҳбарлар ҳам бунинг учун жавоб бериши керак. Маалаки шахтёрларни ишдан ноҳақ бўшатишди. Огоҳлантириш бериб, ишда қолдирса ҳам бўларди. Бутун ҳам шу фикрданман.

— Қасбим ҳуқуқсизно — дейди даъвогарларнинг ишончли вакили Абдуваҳоб

АДОЛАТ ИСТАЁТГАН ШАХТЁРЛАР

Қурбонқулов. — Фуқаролар ёрдам сўраб мурожаат қилишди. Уларга очик гапни айтганман. Ноҳақ бўлса «Овора бўлманг. Югурганинг фойдаси йўқ. Вақтингизни, умрингизни кетказманг», дейман. Ҳақ бўлса «Сиз ҳақсиз» дея йўл-йўриқ кўрса-таман. Менга шахтёрлар бундан 5 йил олдин мурожаат қилишган эди. 5 йилдирки улар билан биргаликда адолат учун курашаман. Улар бугунга келиб, ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан «синиб» бўлишган. Шахтёрлар ноқонуний равишда ишдан бўшатишган.

Биринчидан, Меҳнат кодексига ҳодисани интизомий жазога тортиш 1 ой муддат ичда амалга оширилиши белгиланган бўлса-да, кон маъмурияти шахтёрлар касалхонадан соғайиб чиққандан сўнг 57 кун ўтган ишдан бўшатган.

Иккинчидан, бахтсиз ҳодиса сабабчилари Хайитбоев билан Смолкинлар шахтёрларни янги иш, техника хавфсизлиги билан таништирмасдан меҳнат қонунига эид иш қилишган.

Учинчидан, Меҳнат кодексининг 102-моддасининг 5-қисмида «иш бериувчи меҳнат шартномасини бекор қилиш ҳақида 3 кун олдин огоҳлантиради» деб кўрсатилган бўлса-да, шахтёрлар иш бериувчи томонидан огоҳлантирилмаган.

Ва нҳоят, Меҳнат кодексининг 108-моддасига ҳилоф равишда шахтёрларнинг ишдан бўшатиш тўғрисидаги буйруқ нусхаси гарчи улар талаб қилса-да кадрлар бўлими томонидан берилмаган. Коннинг кадрлар бўлими бошлиқи судга ҳужжат тақдим қилганда, «Меҳнат дафтарчани олдим» деган ёзувнинг ёнига машинада ўзгартириб «Меҳнат дафтарчани ва ишдан бўшаганингиз тўғрисидаги буйруқни олдим» деб ўзгартириб қўйган ва судга чалитган. Оқибатда ишдан бўшатишнинг тўғрисидаги буйруқни олман шахтёрлар судга кеч мурожаат қилган.

Шахтёрларга нисбатан қилинган адолатсизлик ҳақида яна хоҳлаганча мисоллар келтириш мумкин.

«Кон раҳбарияти бизга 8 ойгача меҳнат дафтарчанимиз ва ишдан бўшатишнинг тўғрисидаги буйруқни бермади. Орадан 8 ой ўтган ҳақ-ҳуқуқимизни талаб қилиб судга мурожаат қилдик» (**Шикоят аризасидан**).

Ушбу фуқаролик ишини Ангрен шахар суди раиси ўринбосари М. Ниязов кўриб чиқди ва қўйидаги қарорни чиқаради.

«Даъвогарлар Ж. Қаршибоев, Ш. Соғиндиқов, С. Раҳматовларнинг жавобгар 9-сон кўмир кони корхонасига нисбатан ишга тиклаш, мажбурий проғул муддати учун иш ҳақи ва маънавий зарарини ундириш ҳақидаги даъволари рад этилсин.

Қарорга 20 кун мобайнида Ангрен шахар суди орқали Тошкент вилоят судининг ФИЖа шикоят, протест келтириши мумкин». Лекин, даъвогарлар 2000 йил 7 июн кунги ушбу ҳал қилув қарорига кассация шикояти киритишганда суд кассация шикоятини кўрмасдан қолдирган.

Ез-ёзлар давом этаверади. Шахтёрлар суд қароридан норози бўлиб, фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят суди раисига назорат тартибда мурожаат қилишди. Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят суди раёсати Ангрен шахар судининг 2000 йил 25 майдаги ҳал қилув қарорини 2002 йил 4 июн кунги кўриб чиқди ва қўйидаги қарорга келди.

...Протестда Ангрен шахар судининг 2000 йил 25 майдаги ҳал қилув қарорини бекор қилиб, ишни янгидан кўриш учун юбориш сўралган.

Раёсат иши бўйича судья Б. Жалилова-нинг маърузасини, прокурорнинг материаллари билан танишиб чиқиб, қўйидаги асосларга кўра протестни қаноатлантиришни лозим топади.

ФПКнинг 15-моддаси талабига ҳилоф равишда суд нисбони ҳал қилишда тақдим қилинган ҳужжатлар билан чекланган, ишнинг ҳақиқий ҳолатини, тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларини ҳар тарафлама, одилона равишда аниқлаш чораларини кўрмасдан.

Ишда аниқланган ҳолатларга қараганда, даъвогарлар Ж. Қаршибоев, Ш. Соғиндиқов ва С. Раҳматовлар Ангрен шахар 9-сонли «Кўмир-Кон» корхонасида тоғ ишчиси бўлиб ишлаб келишган. 1999 йил 10 апрелда 4-набатга соат 23.00 да ишга келишган, иш кунни туташидан олдин соат 5.10 да тоғ устаси Ф. Хайитбоев ва мастер Смолкин 8 нафар ишчига бўшаб қолган платформаларни пастга тушириш учун кўрсатма берган ва уни бажариш вақтида бахтсиз ҳодиса рўй бериб, даъвогарлар тан жароҳати олишган. Ҳодиса юзасидан ўтказилган махсус хизмат текширишига кўра техник ҳодимлар, ишчилар, жумладан, даъвогарлар меҳнат ва зифасини бир мартаба кўп равишда бузганликлари учун меҳнат шартномаси бекор қилинганлиги кўринади.

Суд даъвогарлар 1999 йил 1 мартдаги тасдиқланган ички меҳнат интисоми ҳақидаги қонданнинг 7-бандига асосан «Кўмир-Кон»-да хавфсизлик қондаларини бузиш, яъни меҳнат интисомини кўп равишда бир мартаба бузганлиги ва улар билан меҳнат шартномаси тўғри бекор қилинган деган ҳулосага келган, лекин ушбу ҳолат ҳал қилув қарориди тегишли тарзда асослантирилмаган.

Ангрен шахар 9-сонли «Кўмир-Кон»

Ҳар кун тахририятимизга республикаимизнинг турли бурчакларидан кўплаб мактублар келади. Уларда кимдир жойлардаги ибратли ишлар ҳақида фарҳангли ёзса, яна бир муштарий турмушдаги муаммолар ҳақида куйиниб мактуб битади. Тахририят почтасига келган шикоят хатларининг асосий қисмини тегишли ташкилотларга юборсак, баъзиларини вилоят мухбирларимиз ўрганиб мақола тайёрлайди. Барибир тахририятимизга келаётган шикоятларнинг қанчалигидан қатъи назар, ўтиш даври муаммоларини бартараф этишда қатнашишнинг ўзи кишига илиқлик бағишлайди.

Яқинда ана шундай шикоят хатини ангреник шахтёрлардан олдик.

корхонасининг раҳбари томонидан чиқарилган 1999 йил 1 июндаги буйруққа асосан ишчилар Ж. Қаршибоев, Ш. Соғиндиқов ва С. Раҳматовлар меҳнат интисомини кўп равишда бир мартаба бузганлиги учун

ишдан бўшатишган.

Ички меҳнат интисоми ҳақидаги қондага асосан «Кўмир-Кон» хавфсизлиги қондаларини бузиш, меҳнат интисомини кўп равишда бир мартаба бузиш эканлиги кўрсатилган. Аммо даъвогарлар ҳақиқатан ҳам хавфсизлик қондаларини ўзлари сабабчи бўлиб бузишганимиз ёки қонда махсус ҳодимлар томонидан бузилиб бахтсиз воқеа содир бўлганимиз деган масалалар аниқланмаган. Бу эса қатта аҳамиятга эга бўлиб, суд томонидан текширилиши лозим эди. Содир этилган бахтсиз ҳодиса бўйича ўтказилган махсус техник хавфсизлик комиссиясининг ҳулосасига кўра, ушбу бахтсиз ҳодиса содир бўлишига махсус ҳодимларнинг ўз вазифаларини масъулият билан бажармаганилиги кўрсатилган, яъни ишчиларга тегишли тартибда техника хавфсизлиги қондалари талаблари тушултирилмай, бажариладиган иш билан тўлиқ таништирилмай топшириқ берилганлиги сабабли корхонанинг махсус ҳодимлари ўз вазифаларидан озоқ қилингани ушбу ҳулосадан кўринади.

Ушбу ҳолатларни ҳар тарафлама текшириб, уларга адолатли баҳо берилиши лозим.

Бундан ташқари, суднинг ҳал қилув қарори ФПКнинг 205-206-моддалари талабларига риоя қилинмаган ҳолда чиқарилиб, Олий Суднинг 1998 йил 17 апрелдаги «Ҳал қилув қарори тўғрисида»ги пленум қарори талабига жавоб берайди.

Ҳал қилув қарориди иш ҳолати ифода этилиб, томонларнинг кўрсатмалари келтирилиб, далиллар таҳлил қилинмаган, аниқланган ҳолатларга ҳуқуқий баҳо бериш вазифалари амалга оширилмаган ва даъвои рад қилиш асослари аниқ кўрсатилмаган. Бундай ҳолатда суднинг ҳал қилув қарорини қонуний ва асосли деб бўлмайди.

Ишни янгидан кўришда қайд қилинган ҳолатлар эътиборга олиниши, барча ҳолатлар, тарафларнинг низо бўйича келтирган ваҳжлари ҳар тарафлама тўлиқ ва атроф-

лича текширилиши ҳамда аниқланган далилларга кўра низо қонуний ҳал қилиниши лозим.

Юқоридагиларга кўра ва Ўзбекистон Республикаси ФПКнинг 360-361-моддаларига кўра Раёсат қарор қилади:

Ангрен шахар судининг 2000 йил 25 май кунги даъвогарлар Ж. Қаршибоев, Ш. Соғиндиқов ва С. Раҳматовларнинг жавобгар Ангрен шахар 9-сонли «Кўмир-Кон» корхонасига нисбатан ишга тиклаш ҳақидаги даъвои бўйича чиқарилган ҳал қилув қарори бекор қилинсин, ишни

янгидан кўриш учун юборилсин.

Протест қаноатлантирилсин.

К. У. САИДОВ,

Фуқаролик ишлари бўйича Тошкент вилоят суди раиси.

Шахтёрлар ушбу қарордан сўнг адолат қарор топиб дея дўпчиларини осмонга отишди. Вилоят суди ишни қайта кўриш учун Охангарон туманлараро судига юборди. Бу суд «шахтёрлар судга келишмади» дея ишни кўрмасдан қолдириш тўғрисида 2002 йил 12 июлда ажрим чиқаради. Шахтёрлар суднинг ажримидан норози бўлиб вилоят судига кассация шикояти келтиришди. Ва нҳоят иш шу судга кўрилиб, суднинг 2003 йил 9 апрелдаги ҳал қилув қарори билан даъво рад этилади. Шахтёрлар бу ҳал қилув қарорига нисбатан 2003 йил 29 апрел кунги Тошкент вилоят судига апелляция шикояти келтиришди ва уларнинг шикояти апелляция судлов ҳайъатининг 2004 йил 21 январдаги ажрими билан қаноатлантирилмасдан қолдирилди.

— Беш йилдирки адолат қилдириб қирмаган ташкилотимиз қолмади. Ҳақ ташкилотдан ёрдам сўрамайлик, сизлар ҳақсиз дейишди, — дейди Жуланбек Қаршибоев. — Лекин ҳақиқатни топшиш қийин кеча-япти. 5 нафар фарзандим кўйон. Уларни ўйлаб яна қайтадиган ишга кирмоқчи эдим. Шахта раҳбарлари «Бизни судга бергансиз», дея ишга қабул қилишмади.

Тахририятга шикоят йўллаган Содик Раҳматов билан Шавкат Соғиндиқовни излаб борганимизда улар тиркичилик дардида яқинда Қозғистонга мардикорлик қилгани кетган дейишди.

Кўмир конида бўлганимизда кўплаб шахтёрлар билан суҳбатлашдик. Улар ҳар бир сменада 170 метр ер остидан 10 тоннадан ортиқ кўмир қазийар экан. Ҳаёлимиздан бир фикр ўтди. Ишдан ноҳақ айдалган 3 (аслида улар 7 нафар) нафар шахтёр ҳар сменада 30 тоннадан кўмир қовлаганда, давлатга 5 йилда қанчадан қанча хом ашё етказиб бериладди? Кимга фойда? Кимга зиён? Биз шахтёрлар билан суҳбатлашганимизда ҳам-касбларига нисбатан раҳбарият ноҳақлик қилганини таъкирлади. Ҳақиқатан ҳам кон маъмуриятида шахтёрларга нисбатан бағиронглик етишмаганига биз ҳам ишонч ҳисол қилдик. Шахтёрлар ниятларидан қайгани йўқ. Суддан кон маъмуриятидан ишга тиклаш, мажбурий бекор юрган қуларни учун иш ҳақи ва маънавий зарарини ундириш ҳақидаги даъволарининг қондирилишини талаб қилишди. Адолат учун кураш давом этмоқда.

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,

«Huuq» мухбири

ЕР ТАБАРРУК НЕЪМАТИР

ЕРДАН МАКСАДЛИ ФОЙДАЛАНИШДА АЙРИМ МАНСАБДОРЛАР ТОМОНИДАН
ЙЎЛ КЎЙЛАЁТГАН СУИСТЕЪМОЛЛИКЛАР ХУСУСИДА

(Давоми. Бошлангани 1-бетда).
2002-2003 йиллар давомида Пскент туманидаги фермер хўжаликлари томонидан режада белгиланган 686,8 гектар ер майдони пахта, 375,2 гектари бугдой экинлари экилмасдан, ҳужжатлар қалбакилаштирилиб, давлат ва жамоат манфаатларига 244,5 млн. сўмлик зарар етказилган.

Бундан ташқари А.Фофуров мансаб ваколатидан фойдаланиб, амалдаги қонун ҳужжатларида пахтачилик ва галлачиликка ихтисослашган фермер хўжаликларига камида 10 гектар ер майдони ажратиб белгиланганига қарамадан, 57 та фермер хўжалигига 5 гектаргача ер ажратиб тўғрисида қонуний қарорлар қабул қилган.

Шу билан бирга, А.Фофуров тумандаги «Намуна» хўжалиги ҳудудидан хўжалик азъоси бўлмаган синфдоши Ўткир Эшонқулов ва Олмалиқ шахрида яшовчи яқин таниши Махбуба Мирсаидова номига қонунга зид равишда фермер хўжаликлари ташкил этиб, 10-25 гектар ер майдонлари ажратиб берган.

Ҳокимдан ордан қилишни хоҳламаган унинг ўринбосари Б.Дусбеков ҳам айнан шу хўжалик ҳудудидан қариндоши Э.Маматқулов номига 20 гектар ер майдони эга бўлган фермер хўжалигини тuzиб, шахсий манфаатлари йўлида фойдаланиб келган.

Туман раҳбарларининг бу каби ҳаракатлари бошқа мансабдорларга ҳам «ибрат» бўлган. Жумладан, «Ўзбекистон мустақиллиги» ширкат хўжалиги раиси П.Холжигитов статистика идораларига тақдим этилган ҳисоботларда 30 гектар ер майдонини кўрсатмасдан, ушбу майдонга экилиши лозим бўлган 1,5 млн. сўмлик 7,1 тонна уруғлик бугдойни ўзлаштирган бўлса, «Пскент» ширкат хўжалиги раиси И.Мираҳмедов 44 гектар экин майдонини туманда яшамайдиган ва хўжалик азъоси бўлмаган фуқаро С.Ирсенга пиёз экиш учун қонуний ажратиб берган.

Бу иштаҳаси ҳақалак отган туман ҳокими бошчилигидаги жиний гуруҳ аъзолари айбаниб, ҳозирда жиноят иши судга юборилган.

Бундай мисолларни бошқа вилоятлар ва туманлар мисолида ҳам қўриш мумкин. Масалан, Хоразм вилояти, Урганч тумани ҳокими Р.Зоирхонов 1996-2003 йиллар давомида ширкат хўжалиги бошқаруви раиси, туман ҳокимининг биринчи ўринбосари ва туман ҳокими лавозимларида ишлаб келиб, ўз қариндошлари ва яқинларига 178,7 гектар ер майдонини ажратиб берган. «Пахтакор» ширкат хўжалигига тегишли бўлган 672 бош чорва моллари, 6 та трактор, 1 тадан қомбайн ва юк машинасини арзон-гаровга сотиб юбориб, хўжалик манфаатларига 45 млн. сўм зарар етказган.

Шунингдек, Р.Зоирхонов туман ҳокими бўлиб ишлаган даврида ер бериш тартибини бузилиши, галла майдонларининг ҳисоботдан яширилиши, пахта ўрнига шולי ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари экилиши ҳамда бошқа кўп миқдорда жамоат мулкларини талон-тарож қилинишига йўл қўйиб, давлат ва жамоат манфаатларига 100,8 млн. сўмлик зарар етказган. Бу жиний хатти-ҳаракатлари учун Зоирхонов ҳозирда одил суд олдида жавоб бермоқда.

Фаргона вилояти, Бағдод

тумани ҳокими Ш.Солижонов жияни М.Маҳкамов номига 112,9 гектар ер майдони эга бўлган Нодир Хазиний номидаги фермер хўжалигини ташкил қилган ва иш ҳақи, уруғлик бугдой, зовурларни тозалаш, ёнилги-мойлаш маҳсулотлари ҳамда минерал ўғитлар билан таъминлашни тумандаги М.Содиқов номли ширкат хўжалиги ҳисобидан амалга ошириб, хўжаликка 21,6 млн. сўм, Охунбобоев номли ширкат хўжалиги ҳисобидан бўлган «Волга-ГАЗ-3102» русумли автомашинадан хизматда фойдаланиб, хўжаликка 13,3 млн. сўм, «Ҳамзабод» давлат қорамол наслчилиқ заводида яроқсиз аҳволдаги дизель электр станциясини ўтказдириб олиб, 4,4 млн. жами давлат ва жамоат манфаатларига 39 млн. сўмдан ортиқ зарар етказган. Ушбу қилмишлари учун Ш.Солижонов суд ҳукми билан жазага тортилди.

Фермер хўжаликларини ташкил этиш бўйича амалдаги қонунлар айрим ҳолатларда қўпол равишда бузилмоқда. Масалан, Жиззах вилояти, Фориш туманидаги А.Еримбетов номли ширкат хўжалиги Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «2004-2006 йилларда фермер хўжаликларини ривожлантириш концепциясини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига зарар қўриб ишлаётган, паст рента-белли ва истиқболсиз ширкат хўжаликлари рўйхатига киритилмаган бўлса-да, туман ҳокимининг қонунсиз қарорига мувофиқ бутун бошли хўжалик барча мол-мулкларига, яна 1000 гектар ер майдони билан хўжалик раиси Е.Есимов раҳбарлигида ташкил этилган «Досан» фермер хўжалиги ҳисобига ўтказиб юборилган.

Бу қонунсизликка прокуратура аралашуви билан чек қўйилди, қарор прокурорнинг протестига асосан бекор қилиниб, ерлар хўжаликка қайтарилди. Мазкур жиноятнинг бошида турган ва унга ҳокимлик қилган шахслар устидан тергов ишлари олиб борилмоқда.

Таниш-билишчилик ва қариндош-уруғчиликка берилиш-да Бухоро вилояти, Ромитон тумани ҳокими А.Нозимовга тенг келадигани кам топилди. У мансабидан фойдаланиб, сингилсига 40,9 гектар, ўғлига 81 гектар, укасига 14,6 гектар ер майдони ажратиб берган. Навоий вилоятининг Навбахор тумани ҳокими Ф.Облоқулов ундан қилиб кетмасликка ҳаракат қилган қўринадди. Бўлмаса, навбахорлик амалдор укасига 18, қўвига 200, жиянига 32 гектар ер ажратиб бериб, эл олдида шарманда бўлмаган бўлар эди.

Қизилтепа тумани ҳокими Ш.Набиев эса акасига оз эмас, кўп эмас, 106 гектар ер ажратиб берган.

Шаҳрихон тумани ҳокими

А.Раҳмонов, Жиззах тумани собиқ ҳокими П.Шукуров, Яққабоғ тумани ҳокими З.Рўзиёев, Пахтачи тумани ҳокими О.Аллаёров, Бобёут тумани ҳокими Э.Дадабоев, Олтиариқ тумани ҳокими Н.Омонов, Питнак шахрининг собиқ ҳокими И.Қуръозовлар ҳам қўридаги касбдошларидан ўрнак олишган. Улар ҳам ўғли, кизи, турмуш ўртоғи, ошна-оғайнисига ер ажратиб, талон-тарожа йўл қўйганлар.

Раҳбар ўзи шундай қилиб турганидан сўнг, у бошқалардан қонунларга риоя этишни қандай талаб қила олади. Охир-оқибат улардан ўрнак олган кўплаб хўжалик раҳбарлари ва бошқа мансабдорлар ҳам ерни талон-тарож қилиш, қонуний фойдаланилишига йўл қўйганлари бунга мисол бўлади.

Янгийўл тумани, А.Ортиқов номли ширкат хўжалиги раиси М.Мирбобоев лавозимидан бўшаш арасидада вақиллар йиғилиши қарорини сохталаштирган ҳолда отаси номига 112 гектар ер ажратган. Бу қонунсиз қарор прокурор протести асосида бекор қилинди.

Сирдарё вилояти, Оқолтин тумани собиқ ҳокими Т.Қодиоров, ер ресурслари хизмати бошлиғи И.Номанов ва бошқалар туман бўйича пахтага ажратилган 1478 гектар ер майдони пахта экилишини таъминламасдан, бу майдонларда полиз маҳсулотлари етиштириб, статистика идораларига қалбаки ҳисоботлар тақдим қилиб келишган.

Оқибатда ўтган йили туманда давлатга пахта топштириш режаси бажарилмаган.

Қишлоқ хўжалиги соҳасида контрактация шартномалари ижросини таъминлашда ҳам талайгина камчиликлар мавжуд. Ердан унумли фойдаланиш ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари етиштириш бўйича шартнома мажбуриятларини тўлиқ бажариш устидан аксарият ҳолларда назоратнинг сустиғи бу муаммони янада чуқурлаштирмоқда. Ерлардан мақсадсиз фойдаланиш, режада кўрсатилган экинлар ўрнига бошқалари экилиши каби салбий ҳолатлар кенг тарқалган. Масалан, Фўзор тумани ҳокими Х.Бозоровнинг 2004 йил 24 мартдаги қарорига асосан Ф.Бахриев номига галлачилик учун ажратилган 110 гектар ер майдонининг 10 гектари фуқаро В.Тенга ҳужжатлар расмийлаштирилмасдан берилган. Тен эса бу ерга пиёз экиб, 2 тонна минерал ўғитдан асоссиз фойдаланган. Ҳозирги кунда ушбу ҳолат бўйича жиноят иши қўзғатилиб, туман ҳокими қишлоқ хўжалигида йўл қўйган қатор хато ва камчиликларини учун вазифасидан озод қилинди.

Жиззах вилояти, Зафаробод туманидаги Ф.Ҳўжаев номида агрохизмат маркази ва айни вақтда «Баланд даvon» фермер хўжалиги бошлиғи бўлиб ишлаган С.Бўлтаков ҳам

қўридаги шоввозлардан қилишмасдан пахтага ажратилган 26 гектар ер майдонини полиз маҳсулотлари экиш учун фуқароларга бериб юборган ҳамда режада кўрсатмасдан давлат заҳирасидаги 15 гектар ерга галла экиб, яширин тарзда олинган 41 тонна ҳосилни талон-тарож қилиб, шахсий манфаатлари йўлида ишлатган.

Амалдорларнинг ер сотишдек «хунари»ни яхши ўзлаштирганликларига мисоллар кўп. Андижон, Наманган, Самарқанд, Тошкент, Фаргона ва Хоразм вилоятларининг айрим туманлари ҳокимлари ҳамда мансабдор шахслар томонидан ер майдонлари пора эвазига сотилиш ҳолатлари юзасидан жами 16 та жиноят иши қўзғатилиб, жазо муқаррарлиги таъминланди.

Фаргона вилояти Охунбобоев тумани ҳокими ўринбосари И.Аҳмаджонов ўз хизмат хонасида ҳеч тап тортмасдан фуқаро С.Муллажоновдан уй-жой куришга ер ажратиб бериш учун 1000 АҚШ долларини пора сифатида олаётганида қўлга туширилиб, қамоққа олинди.

Тошлоқ тумани «Фаргона» ширкат хўжалиги раиси Р.Исмоилов, 2,3 млн. сўм, Тошкент вилояти Қибрай тумани «Жомий» номли акциядорлик жамияти раиси А.Файзуллаев 1,2 млн. сўмни фуқаролардан ер учун пора тариқасида олаётганида ушланиб, ҳар иккала амалдор суд ҳукмига қўра 8 йилдан озодликдан маҳрум этилди. Хоразм вилояти, Қўшқўпир туманидаги Б.Раҳимов номли ширкат хўжалиги бўлими бошлиғи Й.Ёғибеков ҳам фуқаролар Р.Матқаримов ва А.Нуруллаевларга 2 гектар ер майдони ажратиб бериш учун 1,6 млн. сўмни пора тариқасида олаётганида ушланиб, жиний жавобгарликка тортилган.

Жиззах вилояти Мирзачўл туманидаги «Агрохизмат» маркази бошлиғи В.Рисбеков давлат заҳирасида бўлган 15 гектар ер майдонидан ўз манфаати учун фойдаланишни ният қилиб, экинларни жойлаштириш режасида кўрсатмасдан, Сирдарё вилоятдан полиз экинлари экиб, деҳқончилик қилиш мақсадида келган фуқароларга ерининг ҳар бир гектарини 300 мўл сўмдан, жами бўлиб 4,5 млн. сўмга сотишга келишиб, улардан 2 млн. сўмни пора сифатида олганлиги аниқланиб, тергов ҳаракатлари ўтказилмоқда.

Бундай таъмағирлик иллатларига чек қўйиш бўйича қатъий чоралар давом эттирилмоқда.

Айни вақтда ердан фойдаланишда қонун талабларига риоя қилинишини таъминлашга масъул бўлган назорат идоралари — ер ресурслари мансабдор шахслари ҳам жиноятга қўл урганлар.

Хоразм вилояти ер ресурслари бошқармаси бошлиғи О.Сатторов ва бошқа мансаб-

дор шахслар вилоятда 2003 йил пахта ҳосили етиштириш учун ажратилган ер майдонидан 2455 гектарига шולי ва бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари экилишига ва давлат манфаатларига 135,8 млн. сўмлик зарар етказилишига сабабчи бўлганлар.

Сурхондарё вилояти Музработ туманидаги «Янгиобод» ширкат хўжалиги ер тузувчиси Ш.Йўлдошев ва бўлим бошлиғи А.Фадфоровлар 28 нафар фуқароларга 7 гектар ер майдонини қонунсиз томорқа сифатида бериб юбориб, хўжалик манфаатларига 4,5 млн. сўм зарар етказганликлари юзасидан ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Мунтазам олиб борилаётган текширишлар ва таҳлиллар қишлоқ хўжалигига ихтисослашган қатор туманлар раҳбарлари, аксарият мансабдор шахслар ўз фаолиятида давлат ва жамоат манфаатлари учун эмас, балки шахсий бойлик ортиштириш қўлаб иш юритаётганлигини кўрсатмоқда.

Деҳқон ва фермер хўжаликлари ҳамда қишлоқ хўжалиги соҳасидаги бошқа маҳсулот етиштирувчиларни транш пуллари бериш орқали давлат томонидан қўллаб-қувватлашдек ижобий тадбирни ўзларининг гараз манфаатларига ишлатувчи мансабдорлар ҳам учрамоқда. Хоразм вилоятида 726 млн. сўм, Тошкентда 237 млн., Навоийда 166 млн., Қашқадарёда 140 млн., Наманганда 115 млн., Қорақалпоғистонда 96 млн., Жиззахда 41 млн. сўмлик ажратилган транш маблағлари мақсадсиз харажат қилинган. Масалан, Чўст тумани ҳокими Т.Рўзибоев ер ҳақидаги қонунларни қўпол равишда бузгани, катта миқдордаги транш пуллари талон-тарож қилгани ва бошқа суиистеъмолчиликларини учун жиний жавобгарликка тортилиб, суд ҳукмига қўра 10 йилга 6 ойга озодликдан маҳрум этилди.

Қорақалпоғистон республикаси Бериунт тумани ҳокими А.Жуманиезов мансаб ваколатидан фойдаланиб, уни суиистеъмол қилиб, қишлоқ хўжалиги экинлари етиштириш учун ажратилган транш маблағларидан 24,5 млн. сўмни қонуний сарфлаб, хизматда фойдаланиш учун 2 та «Нексия» автомашинаси сотиб олган.

Ерлардан мақсадли ва асраб-авайлаб фойдаланиш, уларнинг унумдорлигини сақлаш ҳамда экология нормаларига қатъий риоя қилишни таъминлаш бўйича ўтказилаётган назорат тадбирларида аниқланган ҳар бир қонунбузлиш ҳолатлари бўйича қонуний чоралар қўрилиши таъминланмоқда.

Хулоса ўрнида шунини айтиш мумкинки, прокуратура органлари томонидан қишлоқ хўжалигида ислохотларни чуқурлаштиришга қаратилган қонунлар ижроси устидан назорат янада қучайтирилиб, бу йўналишда аниқланган ҳар бир қонунбузлиш ҳолатларига қатъий чоралар қўриб борилади, уларни бартараф этиш ва олдини олишининг барча имкониятларидан кенг фойдаланилади.

Эргаш МЕНГЛИЕВ,
Республика Бош прокуратураси
қишлоқ хўжалиги соҳасида
қонунийликни таъминлаш ва
хўжалик юритувчи субъектларнинг
ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўлими
бошлиғи, адлия катта
маслаҳатчиси
(«Халқ сўзи» газетасидан олинди).

▼ ДЕТЕКТИВ НИҚОҲА

Руфат шаҳарнинг кўп қаватли уйлар зич жойлашган мавзесида керакли манзилни излаб юрар экан, рўпарадан бир киши кўринди.

— Кечирасиз, ўн еттинчи уй қаерда эканлигини айтиб беролмайсизми?

— Мана шу уйдан кейингиси ўн еттинчи...

— Раҳмат.

Руфат кондиционер савдоси билан шуғулланадиган фирмада замонавий кондиционерларни ўрнатиш ва созлаш устаси бўлиб ишлайди. Сўнгги пайтда мижозлар кўпайгани сабабли топши-тутиши ҳам ёмон эмас. Бугун унга тўртта бюрокта келиб тушган. Шулардан биринчиси ўн еттинчи уйдан. У керакли хонадонни топган, кўнгирик тугмасини босди.

— Ким у?

— Уста қаргириндигиз?

Эшикни юкка матоли калта кўйлақ кийган, ёши тахминан ўттизларга борган аёл очди. Руфат қаршисида турган аёлнинг гўзаллигини кўриб, очини шовиб қолди.

— Кираверинг, кираверинг. Яхшимисиз?

— Раҳмат. Ўзингиз яхшимисиз? Кондиционерга нима қилди?

Руфат остана хатлади.

Замонавий, ўта дид билан таъмирланган, қимматбаҳо жиҳозлар билан безатилган бу уй ҳар қандай кишининг диққатини ўзига жалб қиларди. Уй эгаси ичкарига йўл бошларкан, жавоб берди:

— Билмадим, ўзингиз кўринг. Ишлаётганида галати шовкин чикарапти.

Руфат ҳали ҳам ўзига келмаганди. Аёл ҳам бунни сезгандек, ёқимли жимлайганча гапдан қолмасди.

— Бу йил ёз жуда иссиқ келди-ми? Балки у-бу нарсаничқисиз?

— Сув бўлса, майли...

Уй эгаси ошхона тарафга юрганида Руфат ундан кўзини узолмай турди. Аёлнинг юкка кўйлаги остидан ҳеч нарса киймаганлиги билиниб турарди. У ичкаридан чиқа туриб яна жимлайганча гап бошлади:

— Кечирасиз, ўзини таништиришни унутибман. Исмим Инесса.

— Менику Руфат.

— Мана танишиб ҳам олдик. Кондиционерга нима қилди, тузатса бўладими?

— Арзиманг иш. Тузатса бўлади.

Инесса Руфатнинг тўғрисидаги курсига ўтирди. У йигитнинг ишини диққат билан кузатар экан, тинмай саволга тутарди. Ўртага бир-икки ҳазил ташлангандан сўнг Руфат ҳам ўзини эркинроқ ҳис қила бошлади. Иш осон бўлишига қарамай, атайин чўзишга ҳаракат қиларди.

— Мана бўлди. Энди шовкин чиқмайди. Ёзинг иссиқдан кутулдингиз.

— Раҳмат. Сизни кўнгил устаси деса ҳам бўларкан. Кулавериб мазза қилдим.

— Чиройли аёлларни кўрсам кўп гапирадиган бўлиб қоламан ўзи.

Инесса яна қаҳ-қаҳ уриб кулиб юборди:

— Катта раҳмат сизга. Қанча бўлади?...

— Сиздан пул олмайман. Фақат мана бу квантицияга қўл қўйиб берсангиз бўлди. Фирмага топшириш керак.

— Ие, демек ёнингиздан тўларкансиз-да? Йўқ, унақаси кетмайди.

— Барибир сиздан пул олмайман. Фақат битта нуқулайроқ савол берсам, хафа бўлмайсизми?

— Сўрайверинг.

Руфат бироз ўйлаб турган:

— Турмушга чиқадимисиз? — деди базўр.

Бу сафар Инесса кулгудан ўзини зўрга тия олди.

— Шумиди нуқулдай савол? Мен бошқа нарсасурайсиз, деб ўйловдим. Йўқ, ёлғизман. Турмушга чиқадиган ёшдан ўтдим. Энди кеч. Бўёғига ҳаётдан завқ олиб яшаиш керак. Ўзингиз уйланганимисиз?

— Йўқ. Инесса, сизга телефон қилиб турсам майлими?

Инесса жиддий тусда жавоб берди:

— Йўқ, бунинг иложи йўқ. Фақат хафа бўлманг. Яхшиси, сиз телефон рақамингизни ташлаб кетинг. Ўзим кўнгирик қиламан.

Руфат телефон рақамини ёзиб берди. Лекин шундай гўзал аёл унга кўнгирик қилишига барибир ишонмади.

Инесса йигитни кузатиб, уйга кириши билан сигарета тутатди-да, ўзини диванга ташлади. Шу пайт телефон жиринглади.

— Алло.

— Салом Инесса. Яхшимисан?

— О-о, доктор қалайсиз? Индамай Анталияга кетворибсиз. Дам олиш яхши бўлдимми?

— Яхши бўлганда қандоқ-ки! Лекин зўр бўлиши учун фақат сен етишмадинг, холос.

— Доктор, менга эришингиз осон эмас. Ундан кўра ишдан гапиринг.

— Охириги ишнинг пули тайёр. Кўришганда бераман. Яна «заказ» бор.

— Бу гал ҳам ёш бола бўлса мен қилмайман. Бир ўзимга қийин. Утган гал зўрга эпладим.

— Йўқ, ёш бола эмас. Соғлом йигит керак.

— Яна «почка»ми?

чамаси чуқур уйга ботанича ўтирди. Кейин нимадир эсига тушди шекилли, бирданги ўрнидан туриб, нимандир қидира бошлади. Қоғоз парчасини топангидан сўнг телефон ёнига келиб телефон қила бошлади.

— Алло, эшитаман.

— Алло, Руфат қалайсан?

— Яхши, раҳмат. Кечирасиз, сизни танимадим.

— Наҳотки унутига улгурган бўлсан?

— Уэр, эс-лалмайман.

— Бу мен, Инессаман.

Руфат иш билан бўлиб ҳақиқатан ҳам Инессани унут-таёзганлиги сабабли бироз жим бўлиб турди-да, тўсатдан чехраси ёришди:

— А-а,

Инесса, қалайсиз? Танимаганим учун уэр. Телефон қиласиз деб ўйламаганим.

— Руфат, расмиятчилик-

ТУЗОҚ

— Ҳа. Майли, телефонда кўп гаплашмайлик. Пули ўша-ўша. Тезроқ ҳаракатингни қил, икки-уч кун вақт бор, холос.

— Яхши, келишдик.

Ушбу суҳбатдан сўнг Инессанинг ҳаёлида фақат «соғлом йигит», деган сўзлар айланарди. Кечга яқин ясашиб, ўзига оро бера бошлади. Ҳаммани, айниқса йигитларни ўзига қаратишни билган аёл бугун янада гўзал кўринарди. Ясашиб бўлган, у дугонасига кўнгирик қилди.

— Алло, Катя, қалайсан?

— Яхшимисан Инесса? Анчадан бери кўринмайсан...

— Э-э, ишлар кўп. Катя бугун «Ямайка» дискотекаси ишлайдими?

— Албатта, бугун одам кўп бўладиган кун. Нима, бир кўнгил ёзмокчимисан?

— Ҳа. Уйда ўтиравериб сиқилиб кетдим.

— Бир ўзингми ёки яна бирорта-сини илинтиндингми?

— Бир эски танишим билан учрашмоқчийдик. Янгиларини ҳали топангима йўқ.

Инессанинг бу ёлғони бежиз эмасди. Сабаби унинг режалаштирган бугунги ишда танишларнинг иштироки ортиқча.

— Айтмоқчи Инесса, эсингдами, утган сафар Рустам исмли йигит билан бирга кетган эдинг. Яқинда унинг дўсти билан бирга тоққа, дам олгани чиқадик. Рустамни икки ойдан бери қидиришга танишим. Ҳеч ким қаердалигини билмас экан...

Бугагидан эшитган Инесса хушёр тортиди. Уни бироз қўрқув ҳам босди. Шунинг учун мавзунини тезроқ ёпиш мақсадида гапни қисқа қилди:

— Яхши бўлмади. Майли Катя,

хайр. Сен бундай гапларга аралашмаганинг маъқул. Иложига бўлсаки умуман у билан таниш эканлигини гапирма. Тагин бизни ҳам сўроққа қақириб ўтиришмасан.

Катя дугонасининг нима демокчи бўлганини тушунаганича, хайрлашиб қолди.

Инесса гўшакини қўйиши билан сигарета тутатди. Ярим соатлар

нинг нима кераги бор. Сизламасдан гапирар. Шундай ёқимли йигит билан танишаман-у, унга кўнгирик қилмайманми? Безовта қилмадим-ми?

— Йўқ-э. Ишларимни тугатиб, уйга кетаёй деб турувдим.

— Бугунга «план»лар қанақа, балки кўришармиз?

— Яхши бўларди. Қаерда учрашармиз?

— Бир соатдан кейин сени «Ямайка» дискотекаси ёнида кутаман, бўладими?

— Бўпти, яхши.

Руфат такси тўхтатиб уйига шошди. У кутлаётган учрашувдан жуда хурсанд эди. Уйига келиши билан ювиниб, кийимларини алмаштирди. Бугунги кечани унутилмайдиган қилиб ўтказиш мақсадида йигит қўйган пулларида бир қисминини олиб қувонганича, қўчага отилди. Йигит йўлидаги гул бозорига кириб, унинг чексиз қувончига сабабчи аёл учун катта гулдаста харид қилди. Ҳаёлида учрашуга кечикаётгандай, гўё унга бир нарсани халақит бериб, ушлаб қоладигандай туюларкан, ёнидан тўхтамай ўтиб кетётган машиналар бу ҳисси янада кўнайтирарди. Беш дақиқалардан сўнг унинг ёнида оқ рангли «Тико» тўхтади. Машинанинг эгаси қорачадан келган, ёши тахминан олти-мишларга бориб қолган киши эди.

— Қаерга ўғлим?

— «Ямайка» дискотекаси.

— Супермаркетнинг ёнидагими?

— Ҳа, уша ерга.

— Яхши, ўтир ўғлим. Гаплашиб кетамиз. Севгилинг кутиб қолмасин тагин.

Руфат шофёрнинг бу гапидан галати бўлиб қолди. Бироз жим кетиб, кейин унинг қизитириб келётган нарсани сўради:

— Амаки, мени севгилим кутиб турганини қаердан билдингиз?

— Э-э, ўғлим, мен ҳам сендай ёш бўлганман. Қўлингиздаги гул, кўзларингиздаги қувонч қиз бола-нинг ёнига шошётганини айтиб турибди. Устига-устак мен лўлиман. Ота-боболарим машҳур фол-

бин ўтишган. Менга ҳам сал-пал юққан бўлса керак, баъзида одамларнинг кўзларига қараб уларни нималар кузатганини билиб оламан. Лекин ҳеч кимга айтмайман. Сабаби, инсон тақдирини ўз қўлида эканлигига ишонаман.

Руфатнинг ҳаёли фақат Инессага бўлгани сабабли у шофёрнинг гапларига эътибор бермади ва умуман гапларида истамадди. Шундай бўлса-да, амакиги пичинг

— Майли жоним, мен ҳам чанқадим.

Инесса ошхонадан иккита бокалда сув олиб чиқди. Руфат сувни ичиб бўлган, кўйлагини ечиб ташлади. Сигарета тутатди. Инесса эса магнитофонни қўйди.

— Ҳозир мен сенга ажойиб рақс тушиб бераман. Бунақасини киноларда ҳам кўрмагансан.

Бошнинг айланishi тобора қучайтганини сезган Руфат ўзини кур-

сининг суянчилигига ташлади. Қаршисида рақсга тушаётган жоннинг ҳаракатларидан янада маст бўларкан, кўзларининг олди қоронғилаша бошлади. Қаддини кўтариб бокалдаги сувга қўлини узатдию ерга қулади. Инесса шу заҳотиёқ магнитофонни ўчириб, телефон томонга шошди:

— Алло доктор, келаверинглар ҳаммаси тайёр.

— Бунча қўлиб кетдинг. Мен бу гал эппломанинг деб ўйлагандим.

— Сизга топаман дедим-ку, демак топаман. Энди тезроқ келиб ишингизни қилинг.

Йигирма дақиқалардан сўнг Инессанинг икки нафар эркак кириб келди. Улар Руфатни кўтариб ичкари хонага олиб ўтишди. Инесса эса бошқа хонада нимадандир ҳавотирлангандай кетма-кет сигарета чекарди. Орадан бир соатлар чамаси вақт ўтган, иккала эркак ҳам хонадан чиқибди. Улардан ёши каттароғи стол устида турган сувдан ичмоқчи бўлганида Инесса уни тўхтатди.

— Йўқ, йўқ, доктор, унисига дори қўшиланг. Ҳозир ўзим қуйиб бераман.

— Инесса, қачонча мени доктор деб, қақирасан?

— Докторин доктор дейди-да. Нима, космонавт дейишми керакми?

Бу гапга эркаклар кулиб юборишди. Эркаклардан ёшроғи гап очди:

— Борис ака, ҳақиқатан ҳам доктор демаса, нима десин ахир?

— Сенга ўхшаб Борис ака деса ҳам бўлади-ку.

Инессанинг бу гаплардан энаси-оти коти. У Борисга қараб:

— Олдинги ишнинг пулини олиб келдингизми? Бу ишнинг қачон тўланади? — дея сўради.

Борис чўнтагиндан қоғоз ўрамини чиқариб, қизга узатаркан, жавоб берди:

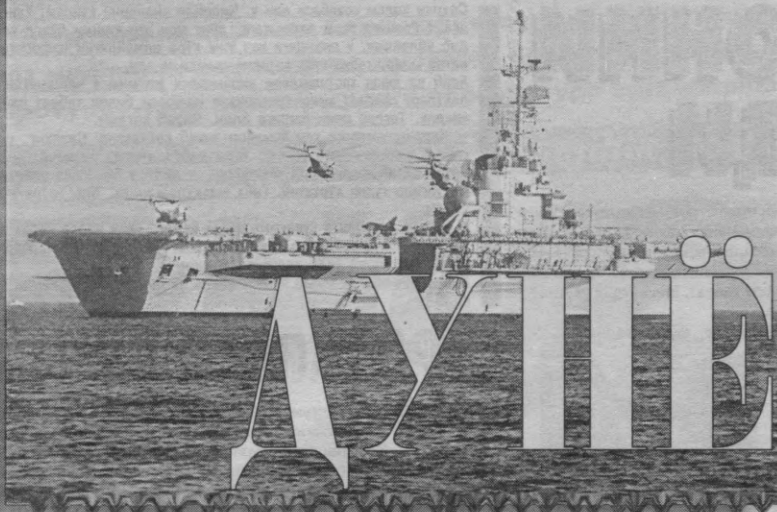
— Мана ол, келишганимиздай беш минг. Бир-икки ҳафтада бугунги иш учун ҳам «долянтни» оламан. Майли, биз кетдик. Ҳозир «мусорчи» келиб касални олиб кетади.

Борис айтганидай орадан бироз ўтиб Инессанинг бир йигит келиб хўшсиз ётган Руфатни олиб кетди.

(Давоми келгуси сонда).

Жаҳонгир МАКСУМОВ,
журналист

YAQIN O'TMISH

УРУШ АРАФАСИДА... ЭДИ

Мазкур муҳим қуроллар юк-ланиб, кемалар бирин-кетин узоқ манзил сари йўлга тушган бир пайтда Хрущёв мамлакат бўйлаб сафарга чиққан эди. Шубҳасиз, бу сафар қалғитувчи манёвр характериға эга эди. Хрущёв Петрозаводск ва Мурманскда бўлди, Шимолий флот ҳарбий кемаларининг машқларини кузатди. Эътиборга молик жиҳати, ўша машқларда дастлабки совет атом сувоисти кемалари ҳам қатнашган. Мурманскдан бош қотиб Архангелска учди. Илгари у ҳеч қачон бу вилоятларда бўлмаган. Шундан сўнг Хрущёв шимолдан жанубга, дастлаб Тула ва Орёл, кейин Курск вилоятига келди. Курск магнит аномалиясидаги қурилишларни бориб кўрди, бу ерга қолхознинг гуллаб-яшнаётганини кўрсатиш учун Украинадан Подгорний ва Шербицкийни, Москвадан Полянскийни таклиф қилиб, жонажон Калиновкасида бир кун меҳмон бўлишди. Июлнинг охириги у Украинада — Кремленчуг, Днепронетровск, Херсон ва қишлоқ туманларида ўтказди, деярли бутун август ойида Крим ҳақида Гагра шаҳри яқинидаги Пицундада дам олди. Бу пайтда Афғонистон қироли Муҳаммад Зоҳиршоҳ, ГДР раҳбари Волтер Улбрихт, БМТ бош қотиби вазифасини бажарувчи У Тан, америкалик фермер Р.Гарстлар унинг ҳузурда меҳмон бўлишди. Лекин Хрущёвнинг энг муҳим урашуви Куба лидерлари Э.Че Гевара ва Э.Арегонес билан бўлган эди.

Кубага совет қуролларини жўнатиш операцияси 1962 йилнинг августда жадвал суръатда давом этди. Пицундада дам олганидан сўнг Хрущёв Урта Осиёга учиб, Туркманистон ва Тожикистон корхоналарини кўздан кечирди, бир ҳафтани Ўзбекистонда ўтказди. 10-октябр кuni совет ракеталари Кубага етказиб борилиб, старт майдончалари қуриш ва қисиларга бўлиб олиб келинган «ИЛ-28» бомбардимончиларини йиғишга қиришилган пайтдагина Хрущёв Кремлга қайтди.

Совет ҳарбий ёрдами ҳақидаги хабар америкалик сиёсатчи ва ҳарбийларни хавотирга солиб қўйди. АҚШ разведкасининг Куба устидан кузатуви кучайтирилди. Совет Иттифоқи Кубада мудофаа қуроли ҳисобланадиган бошқарилувчи зенит ракеталари (БЗР) учун старт майдончалари қураётганлиги тезда маълум бўлди. Ийрик балиқчилик посёлкаси қурилиши узлуқсиз давом этарди. МРБнинг тахминига кўра бу ерда йирик кemasозлик корхонаси ва сувоисти кемалари учун база бунёд этилаётган эди. Америка ҳукумати СССРнинг элчиси А.Добри-

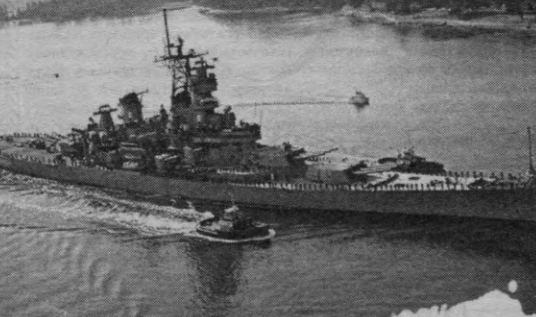
нинг «бундан ташвишланаётгани»ни билдирибгина қолмай, Кариб минтақасида йирик манёврлар ўтказди, уларда 45 та ҳарбий кема ва 10 мингта денгиз пиедаси қатнашди. «У-2» самолётларининг Куба ҳаво чегараларини бузмасдан мамлакат ҳудудини суратга олиш учун парвозлари кўпайтирилди. Президент Кеннеди конгрессдан армияга 150 минг захирадаги аскарларни қақаришга рухсат сўради ҳамда 4 сентябр кuni АҚШ ҳеч қачон Кубага «ер-ер» ва бошқа турдаги ҳужум қуролларининг жойлаштирилишига чидаб турулмаслиги тўғрисида расмий баёнот берди.

Кубага ракета ва бомбардимончиларини жойлаштириш экан, СССР халқаро ҳуқуқ нормаларини бузган эмас, чунки Куба мустақил давлат ҳисобланиб, унга кўрсатилган ҳарбий ёрдам икки мамлакат ўртасидаги қелишувга мувофиқ амалга оширилаётган эди. Туркия, Япония, Норвегия, Эрон, Италия ёки ГФРда ўзининг ҳарбий базаларини қуриб, совет чегараларига яқин жойларга ядро қуролини ташувчи бомбардимончи самолётлар ва ракеталарини жойлаштириётганида АҚШ ҳам СССРдан рухсат сўраб ўтирмаган. Туркиядаги базадан учирилган ракета СССРнинг гарбий қисмидаги ҳар қандай нуктага ўн минутта қолмай етиб борар, совет қитъаларо ракетаси эса АҚШ ҳудудиға тахминан 25 минутта етиб борарди. 1960 йилларнинг бошларида икки мамлакат ўртасида ҳарбий стратегик паритетлар йўқ бўлиб, айни шу ҳолат Кубага — АҚШ қирғоқларидан тахминан 90 мил узоқликдаги ҳудудга ракета қурилмаларини жойлаштириш шуюси тўғрисида сабаб бўлган, шу орқали ядро қуролини жойлаштириш борасидаги нотенгликка барҳам бериш кўзда тутилган эди.

Бироқ Хрущёв, унинг маслаҳати ва иттифоқчилари АҚШнинг гарбий яримшарда совет ракета базаларининг пайдо бўлишига қаршилик кўрсатиш борасидаги қатъияти ва имкониятиға етарлича баҳо бермадилар. Бошқача қилиб айтганда халқаро ҳуқуқ нормаларидан ташқари асосий принциплари «Америка америкаликлар учун» бўлган Монро доктринаси ҳам маъжуд эди. Бу доктрина 1823 йили АҚШ президенти Д.Монро томонидан Лотин Америкасида испан ҳукмронлигини ўрнатишга барҳам бериш мақса-

дида бир томонлама тартибда жорий қилинган. «Эркин ва мустақил Америка қитъасига, — дейилади Д.Монронинг конгрессга йўллаган номасида, — ҳар қандай Европа мамлакатининг бўлғуси колонияси сифатида қаралиши мумкин эмас».

Табиийки, Монро доктринасини 19 асрда ҳам, 20 асрда ҳам бирон-та Европа давлати халқаро ҳуқуқ нормаси сифатида тан олмади ва уларнинг кўпчилиги гарбий яримшарда ўзининг колония ва мустақил ҳудудларини сақлаб қолдилар. Доктринани Алясканинг эгаси бўлган ва унинг жанубидаги бир-қанча ҳудудларга даъво

қилувчи Россия ҳам, Лотин Америкасининг ўзидики кўпгина давлатлар ҳам тан олмади. Шунга қарамай мазкур доктрина АҚШ ташқи сиёсатининг асосий принципларидан бўлиб қолди. Шунинг учун АҚШ ҳукмрон доиралари Кубада совет ҳарбий базалари қурилишига йўл қўймаслиги учун ўртада уруш чиқаришга ҳам тайёр эдилар.

Совет раҳбарияти АҚШ президентининг баёноти ва Америка флотининг манёврларини эътиборсиз қолдирди. А.Добрининг Роберт Кеннедини уқасини Кубага «ер-ер» типидики ракеталар жойлаштирилмаслигиға ишонтиришни илтимос қилди. 12 сентябр кuni совет газетларида ТАССнинг қуйидаги хабари чоп этилди: «СССР ҳукумати ТАССга Совет Иттифоқи ўзининг агрессияни бартараф этиш ва жавоб зарбаларини бериш учун қуролларини қандайдир бошқа мамлакатга, масалан Кубага жойлаштиришга муҳтож эмаслиги тўғрисида баёнот бериш воқолатини берди. Бизнинг ядро қуролларимиз портлаш кучи бўйича шу қадар қудратлики ва Совет Иттифоқи мазкур зарядларни ташувчи қудратли ракеталарга эгаки, уларни жойлаш-

1962 йилнинг июл ойида Москвага Раул Кастро бошчилигидаги Куба делегацияси ташриф буюриб, СССРнинг ҳарбий раҳбарияти билан «озодлик ороли»ға ҳарбий ёрдам бериш масаласи бўйича музокара олиб борди. Мулоқотлар анча давом этди ва 3 ҳамда 8 июл кунлари унда Никита Хрущёв шахсан қатнашди. Ишонч билан айтиш мумкинки, айнан шу кунлари Кубага ядро қаллақчали ўртача радиусдаги ракета ҳамда атом бомбаларини олиб юришга қодир бомбардимончи самолётларни жойлаштириш бўйича қарор қабул қилинган ва уларни жўнатишга доир иқир-қиқирлар келишиб олинган.

тириш учун СССРнинг ташқарисидан жой излашга эҳтиёж йўқ».

Хрущёвнинг Жон Кеннедиға йўллаган мактубида ҳам шу ҳақда гап бориб, у америкалик ҳамкасбини Кубага ҳеч қачон «ер-ер» типидики ракеталар жўнатишмаслигиға ишонтиришга ҳаракат қилган эди.

Сентябрнинг охири ва октябрнинг бошларида Куба осмони қуюқ бўлутлар билан қопланганлиги фоторазведка ўтказиш имконини бермади. Бу советларнинг мушқулини бирмунча осонлаштирди. Хрущёв ва Кастро АҚШ разведкаси Куба

Қўшин ва авиация Кубага энг яқин районларға тўпланди. АҚШ президенти ҳарбий ҳужум тўғрисидаги таклифни бекор қилиб, қамални бошлашга буйруқ берди. Совет томони Кубада ҳеч қандай ракеталар йўқ деган гапиди туриб олди. Разведка натижасида олинган расмлар америкаликлар учун ишончли далил саналарди, лекин дунё жамоатчилиги учун эмас, чунки расмлар сохталаштирилган бўлиши мумкин дея шубҳа қилишга ҳар кимнинг ҳам ҳаққи бор эди.

Кариб минтақасида 180 та ҳарбий кема тўпланди. Бутун дунёда

энди қандай мудофаа қуролиға эга эканлигини аниқлагунга қадар барча ишлар тугайди деб ҳисоблаган эдилар.

Бу ҳақда кейинчалик Хрущёв эсдаликларида шундай ёзган: «...бу куч Нью-Йорк, Чикаго ва бошқа саноат шаҳарларини яқсон қилиш учун етарли эди. Вашингтон ҳақида эса гапирмасам бўлади. Кичкина қишлоқча».

Кубадаги ишларға оид мишмишлар америкаликларға ҳам етиб борди. Лекин аниқ далил йўқ эди. 10 октябрға келибгина улар фоторазведкани яна

ги Америка қўшинларининг жанговар шайлиги оширилди. «Полярис» ракеталари билан ҳиёзланган атом сувоисти кемалари махфий буйруққа биноан ўйналишини ўзгартирдилар. Барча базалардаги стратегик бомбардимончи авиация тўлиқ ядровий қок билан ҳавоға кўтарилиш тўғрисида буйруқ олди. Ўша дамларда улардан бири ёқилги қуйиш ва дам олиш учун ерга қўнса, ўрнини бошқаси эгаллар эди. Флоридада 6 та дивизия тўпланди, Кубадаги «Гуантанамо» ҳарбий базасиға қўшимча қурул ташланди. 22 октябр кuni Ж.Кеннеди телевидение орқали чиқиш қилди, Куба қамали, АҚШ кўраётган чоралар ва бунинг сабаблари тўғрисида гапирди. «Бу ҳали ҳаммаси эмас, — деди Кеннеди. — Пентагон бундан кейин ҳам ҳарбий чора-тадбирларни амалга оширишда давом этади». Кеннедининг 20 минутта яқин давом этган нутқи АҚШдагина эмас, балки бутун гарб мамлакатларида асабий қутиш ҳолатини келтириб чиқарди. Америка ҳарбий вазир Р.Манкма Кубани бомбардимон қилиш ва бо-

сиб олиш режасини ишлаб чиқди, бунинг учун унинг ҳисоб-китобларига кўра, 250 мил аскар, 90 минг денгиз пиедаси ва 100 дан зиёд денгиз кемалари керак бўлар эди.

Албатта, Кеннедининг нутқидан Хрущёв ўз вақтида хабардор қилинди. Совет разведкаси унга АҚШ кўраётган барча чоралар тўғрисида маълумот берди. Ок уйда бўлгани сингари Кремлда ҳам ҳарбийлар ва сиёсатчилар иштирокида узлуқсиз мажлислар ўтказилаётган бўлса-да, совет матбуотида Куба қамали тўғрисида бирон сатр ҳам гап йўқ эди. Кубага ракеталарни ўрнатиш ишлари кундузини кундуз, кечани кеча демай давом эттирилаётган бўлса-да, ҳали уларни жанговар шай ҳолга келтириш учун яна бир неча кун талаб қилинарди. Хрущёв у ерда қудратли ракета базасиға эга бўлишни истаса-да, ўртада АҚШ билан уруш чиқишини хоҳламас эди. Унинг учун энг муҳими АҚШнинг жанов ҳаракатлари жиддийми ёки шунчаки пўписа эканлигини билиш эди.

(Давомини келгуси сонда).

Интернет материаллари асосида Ҳасан НИШОНОВ тайёрлади

▼ TO'YAT O'RNI

МЕХНАТ ИНСОННИ УЛУҒЛАЙДИ

Ҳақ гап. Яна айтадиларки, яхшидан боғ қолади. Боғбон эккан нихол бир кун мева берса, унинг мевасидан баҳраманд бўлган киши албатта экканнинг ҳақига дуо қилади. Тонгдан қош қорайгунча меҳнат қилиб, улкан хирмонлар яратган деҳқон юрт дастурхонини тўкин қилади. Хайдовчи манзилларни яқин қилса, спортчи ўз муваффақиятлари билан ватан номини дунёга танитади. Аслида ҳар касбнинг ўз машаққати, ўзига яраша таъбиши бор. Мухими касбга садоқат, қилинаётган ишга бўлган меҳр, яна сабр қаноат. Меҳнатдан улғулик топишни истасанг шу. Бўлмаса на бировга нафиги тегади, на косанг оқаради.

Қарийб ярим умрини ҳуқуқ-тартибот органларида қонунчиликини мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳақ-ҳуққини ҳимоя қилишга бағишлаган прокуратура фахрийлари Тўхта ХОЖИМУХАМЕДОВ ва Илмўроод СУЛЕЙМОНОВларни ана шундай меҳнатдан улғулик толган инсонлар сирасига киритсак назаримизда кўнчилик фикримизга қўшилиса керак. Негаки ҳар икки отахонни нишонланажак 80 ёшли юбилейлари билан Республика Бош прокуратури ҳамда Фахрийларни ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги маркази номидан ёзилган тўхталарни ўқиб шундай ҳулоса келдик. Ва шунинг баробарида бугун кўтлуг ёшларини нишонлаётган бу икки инсоннинг умр йўлларида бир қур назар ташлашга қарор қилдик.

1

Тўхта Хожимухамедов 1924 йилнинг ёзида дунёга келди. Урта мактабни битириб айни орашлар доволарида забот этишга киришган паллада II жаҳон уруши бошланиб қолади. Ёш йигит институтга кириб ўқиш режаларидан вақтинча воз кечишга мажбур бўлади.

1946 йилда ватанига қайтаркан, Тошкент вилояти Калинин (ҳозирги Зангиота) тумани маданият уйида инспектор бўлиб хизмат қила бошлади. Сал ўтиб Тошкент юридик мактаби талабаси бўлишдек бахтга муяссар бўлди. 1950 йилда ўқини тугатган Тўхта ака Бухоро вилояти Когон шаҳар прокуратурининг ёрдамчиси сифатида иш бошлади. Шундан кейин қанча сувар оқди. Прокуратура органларида 40 йилдан ортиқ иш фаолиятида Тўхта Хожимухамедов Жондор ва Пешку туманлари прокурори, Андижон вилояти Хўжаобод туман прокуратурасида терговчи, вилоят прокуратурасида катта терговчи, Тошкент шаҳар Миробод туман прокуратурасида терговчи, шаҳар прокуратурасида бўлим прокурори, Республика Бош прокуратурасида бошқарма прокурори каби лавозимларда меҳнат қилди. Таъкидлаш жоизки, Тўхта ака қаерда, қайси лавозимда ишлаганин амал-иш, фидойилик ва ўз хизмат бурчиға садоқат каби юксак фазилатла-

ри билан сафдошлари орасида ҳурмат қозонди.

Ана шу камтарона меҳнати туйғайли халқ меҳри, ҳуқуқимиз эътиборига сазовор бўлди. «Ўзбекистонда хизмат кўрсатган хизмат» унвони, «Жасорат» медали билан мукофотланди, «Прокуратуранинг фахрий ходими» кўрак нишони билан тақдирланди. Тўхта ака нафақага чиқиб ҳам тинччилади. Энди унга йиллар давомида тунни кунга улаб, не-не машаққатлар билан орттирган иш таърибасини ёшларга ўргатиш масъулияти юкланди. Ана шу мақсадда Республика Бош прокуратурасининг қонунчилиги мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш марказида катта ўқитувчи вазифасида ишлаб боради. Амал-иш билан назарияни бирлаштириб, прокурор-тергов ходимларининг малакасини ошириш йўлида янгидан-янги ўқитқарлар эришди.

Юбилей арасида фото мухбири Абдувоҳид Тўраев билан Тўхта аканинг ҳонадониди бўлди. Бир йилга чой устида Тўхта ака ҳамда умр йўлдоши, Тошкент техника университети-нинг электроника-автоматика факультети доценти Мавлуда опа билан бўлган суҳбатдан олган таассуротимиз ҳақида ҳар қанча гапирсак оз. — Мавлудахон билан уч нафар

ўғилни вояга етказдик. Ўқитдик, илм-иш қилдик. Энг асосийси, халққа фойдаси тегадиган инсон қилиб тарбияладик. Уларнинг ҳеч бири ҳуқуқшунос бўлишни истамасди. Учови ҳам муҳандислиқни танлади. Мен бундан афсусланмайман. Мухими, улар ўз йўлини топиб кетишди, — дейди Тўхта ака.

— Келинг, мен ҳам гапирай, — суҳбатга қўшилади Мавлуда опа, — Тўхта акангизни ўқитувчилик қилишга мен ундаганман. Ахир, шунча йиллик таърибга ҳавага униб кетмаслиги керак-да. Билсангиз, шогирд этиштиришнинг замири ўзгача бўлади.

Ҳаётнинг қувончу ташвишларини баҳам қуриб яшаган инсонларнинг бир-бирига бўлган меҳр-муҳаббатини кўриб ҳавасимиз келди. Уч фарзанд, етти набира ардоғида умргузаронлик қилаётган бу икки инсоннинг бахтига қўз тегмасин дегимиз келди. 14 август кўни Тўхта ака 80 ёшли юбилейини нишонлайди. Бу айёмда у кишининг ҳонадони кўтлос айтиб келувчилар билан гавжум бўлиши аниқ. Улар орасида сафдошлари, шогирдлари ҳам бўлади. Айёмда тилак айтган ҳар бир кишининг лўғида. «Ўзига хос мактаб яратган инсон» деган иборани эшитиш мумкин. Дарҳақиқат, бундай эътирофга мушарраф бўлган инсонга ҳавас қилсак арзийди.

2

Инсон зоти борки, келажакка умид билан яшайди. Оруларини амалга ошириш йўлида тинимсиз меҳнат қилади. Ўз олдига оруларига етишишни мақсад қилиб қўйдими, шубҳасиз, қанча бўлмасин унга ҳам етилади. Асосийси, ўзида ишонч, иштиш ва мақсад бўлса бўлган.

Самарқанд вилоятининг Иштихон тумани Метан қишлоғида қамолга етган Илмўроод Сулеймонов ҳам ёшлиғида келажакда албатта ҳуқуқшунос бўламан деб ният қилганди. Ниятлари амалга ошиб, ҳуқуқшунос ҳам бўлди, қарийб 40 йил ҳуқуқ-тартибот идораларида самарали фаолият кўрсатди. Бошида ўзидан катталарни устоз билиб, билмаганини сураб ўрганган бўлса, кейинчалик бу соҳанинг машаққати масъулиятини ўз бошидан ўтказ-

ди, таърибга орттириб борди. Бора-бора ўзи ҳам устоз бўлиб, юзлаб шогирдларига ўзининг зарур масъулиятлари билан ёрдам берди. Албатта бу оруларини рўёбга чиқариш осон кечмади. Э-ҳе! Ҳозирги давргача қанча доволарни ошиб ўтмади? Дастлаб меҳнат фаолиятини Иштихон туман судида қотиблиқдан бошлаган бўлса, кейинчалик ижрочи, Самарқанд вилоят ижроия қўмитасининг юридик бўлими бошлиғи, Самарқанд вилоят ички ишлар бошқармасида бош терговчи, Самарқанд вилоят прокуратурасида тергов бўлими прокурори, Сирдарё вилояти собиқ Воршилов тумани прокурори, Пакхати туман прокурори лавозимларида ишлади. Меҳнат даврининг охириги йилларида яна Самарқандга қайтиб, вилоят прокуратурасида тергов бўлими прокуро-

ри лавозимларида то нафақага чиққунча ишлади.

Илмўроод Сулеймонов нафақага чиққандан кейин ҳам меҳнат қилишдан тўхтамади. 1993 йилга қадар вилоятдаги кўпгина ташкилотларда ўз соҳаси бўйича самарали фаолият кўрсатди.

У кишининг ҳуқуқ-тартибот идораларидаги узок йиллик меҳнати бесамар кетмади. 1995 йилда Илмўроод Сулеймонов «Шўхрат» медали билан тақдирланди.

Бугун 80 ёшини қарши олаётган бу нуруний сиймонинг ҳонадониди уни кўтлашга чоғланаётган қўллаб инсонларни ўчратиш мумкин. Биз ҳам у кишини муваққат ёшлари билан самимий қўллаб қоламиз.

**ҒОЗИЛ МАМАШАРИПОВ,
Жаҳонгир ШАРОФБОВ,
«Нўноқ» мухбирлари**

▼ SENI ESLAB...

Соҳрли қалам соҳибаси эди у. Чиройли кизларни кўрсам, Тангри аввал Рокияга расм чиздиргану, сўнг жон ато қилган бўлса керак, деб ўйлайман. У оламдаги ҳеч қим кўра олмайдиган нафосатни илғай олар, табиатнинг ҳақиқий шайдоси эди.

Асаб ва юрак ҳасталиклари зиратчадек жисминга чирмашган пайтлар. «Адолат кучи» таҳририяти жамоаси билан табиат сайрига чиқдик. Тоғлар мени бағрига олди. Яйраб кетдим.

— Қаранг, тоғларга ҳам бемалол чиқиб кетаясиз. Сизнинг соғлигингиз руҳиятингизга боғлиқ. Агар қайфиятингиз бўзилса, ҳув анови гулли ҳаёлингизга келтиринг, — деди у бинафша япроқли миттигина гулли кўрсатиб. Гиёҳ маъқуллагандек, бир тебраниб қўйдим.

У менинг китобимга суратлар чизиб берди. «Ҳеч нарса керак эмас, яна бир бор Султон Мир Хайдарга олиб борсангиз бўлди. Ўша зияраттоҳ менга ёқиб қолган» деганди.

Ҳаёт ташвишлари билан бўлиб, унинг бу орзуси менга армон бўлиб қолди.

СУРАТЛАРГА КЎЧГАН УМР

Тарих ғувоҳ, кўпича салтанат эгаларининг ҳам номлари исзис йўқолади. Шу жиғимдек қиздан улкан из қолди. У чизган оддий суратга ҳам соатлаб термулиш мумкин. Вилотимизнинг ҳар бир туманидаги аёллар қандай кийиниши-ю, қандай безанишини яхши биларди. Мақолаларга сурат чизганда ҳар жойнинг ўзига хос жиғатларини эътибордан қочирмасди.

Лаҳза-ю даврни, умуман, тизгинсиз вақтни суратда тўхтатиб қўярди. Дунёда расмон зоти яшаркан, Рокия яшайди. Инсон юзини эмас, инсоннинг қалбида юзини чиза оларди у.

Ўзига хос табиб эди. Гиёҳларнинг тилини биларди. Бармоқларидан шифобахш нур тараларди.

Китобимга ишланган суратларга боқаман. Нақадар сўзамол бу суратлар. Бу суратлар айтдиған фикрни сўз билан айтиб бўлмайди.

Кўйирчоқдек эди, кўйирчоқдек фалак ҳаёт сахнида уни бир намойиш қилди-ю, нимадандир чўчигандек йиғиштириб сандиғига солди, қўйдим.

У адабиётни теран англади. «Адолат кучи» янги ташкил этилганда менга бот-бот шеър «казак» қилишарди. Тез-тез нимадир тўқиб, телефон орқали айтар эдим. Шунда Рокия шеърдаги қай бир сатрни тўтиб олиб:

— Шеър зўр чиқибди. Айтинг, кимга бағишлагансиз? Қани айтинг, айтинг, — дерди акасига ҳазиллашган қизалоқдек эрқаланиб.

«Рокия опа кетиб қолдилар» дейди ногоҳ Шахноз қўзида ёш билан. Назаримда у укаси ёки жиянининг ташвиши билан кетгану, ҳадемай қайтиб келадигандек...

Яхши одамларнинг сеҳр, ҳарорати боис қабрнинг қошидан қайтган одамман. Дард, ўлим, ҳаёт нимагини қўқуруқ англсам керак. Рокияни эслаганимда, ҳаётнинг ҳар лаҳзасин қадрига ет, эй инсон дегим қилади.

Довуд МАҲДИЙ

▼ JURNALIST YON DAFTARIDAN

ҲАР КАСБНИНГ ЎЗ ПИРИ БОР

Журналистика — жинс, ирқ, миллат ва диний тоифа талаб қилмайди. Бу соҳага мансуб одамнинг жинси — матонат, ирқи — ҳақиқат, софлиги — холислик ва дини — соф виждон.

Рўзимбой Ҳасан таърифи билан айтганда, журналист — нововий, газетта — нон. Уни исроф қилмаслик керак. Онг ундан озиқланади.

Нўноқ мухбир жағията зиён келтирмади. Бундайларни мен бугундй зордаги зарпечакка ўхшатаман. Вақтида юлиб ташламасанг, ҳаммани захарлаши мумкин.

Ҳар касбнинг ўз пири бор дейдилар. Темирчиники — Довуд, нововийники — Луқмони ҳақим, меъморники — Иброҳим Халилulloҳ, чорвадорники — Занги ота. Ҳатто ўғрининг

ҳам пири бор экан — Елтак ота. Ҳўш журналистларнинг пири ким...?

Менимча, журналистга фақат диниёлати муршиди қомиллик қила олади.

... Уч-тўрт ҳўлани амал-тақал тузиш қўлидан келадиганлар ҳам матбуотда ўрлашиб юрибди. Муҳандис, ҳисобчи, ўқитувчи ва артистлар бир думалаб мухбирга айланиб олган. Бу ҳол журналистиканинг дахлсиз касб эканига путур етказди деб ўйлайман.

Оммавий ахборот воситаларида фақат журналистика факультетда тахсил олган, ҳақиқий иқтидорлилар ишлагани маъқул. Ана шунда уялиб қолмайми.

Сохта истеъдоди нима қилсан, дўстим. Ахир у - қороздан тикилган либосга ўхшайди-ку! На ўтга, на сувга чидайди.

Эрпўлат Бахт

Ўташларнинг охирати обод бўлсин!

Республика Бош прокуратураси жамоаси Ангор тумани прокурори А. Қўзимуродовга падари бузрукворини
Қўлтура хожи ҚўЗИМУРОДОВнинг вафот этганлиги мўносабати билан чўқур ҳамдардлиқ билдиради.

Сурхондарё вилояти прокуратураси жамоаси Ангор тумани прокурори А. Қўзимуродовга падари бузрукворини
Қўлтура хожи ҚўЗИМУРОДОВнинг вафот этганлиги мўносабати билан таъзия изҳор этади.

HUQUQ
yuridik gazeta

Ta'sischi:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Abdulloq ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:
Bahridin VALIYEV, Azimjon
ERGASHEV, Jahongir SHAROFBOYEV
(Bosh muharrir o'rinbosari), Lola
SHOMURODOVA, Hasan INOYATOV,
Muxtor SHODMONOV

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, akademik
Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66.

Telefon: 133-82-34,
133-64-72.
E-mail: Info@huquq.uz.
Faks: 133-64-85, 133-10-53.

Gazetaning ro'yxatdan o'tish tartibi: N 023. Nashr ko'rsatkichi — 231, 232

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va
suratlar egalarga qaytarilmaydi.
Mualliflarning fikrlari tahririyat
fikridan farqlanishi mumkin.
Nashrimizdan ko'chirib olinganda
«HUQUQ»dan olinganligi ko'rsatish
shart. Tijorat ahamiyatiga
molik materiallar ** belgisi ostida
chop etiladi.

Buyurtma № — 967. 11178 nusxada chop etildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida teriladi va
zahifaladi. «HUQUQ» original maketi.
Nashratchi muharriri Y. PARDAEV
Nashratchi A. MUSTAFOYEVA

Gazeta «Sharq» NMK bosmaxonasida ofset
usulida chop etildi. Korxona manzili: Toshkent
shahar, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Bosmaxonaga topshirish vaqti: 20.00. Topshirildi: 18.30. 1 2 3 4 5 6 7 8

Gazeta
haftaning
chorshanba
kunlari
chiqadi.

Sotuvda
erkin narxda